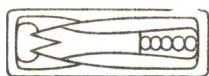

CZWARTE SPRAWOZDANIE

DYREKCYI
KRAJOWEJ SZKOŁY KUPIECKIEJ
W BIAŁEJ

ZA ROK SZKOLNY 1916/17.

NAKŁADEM DYREKCYI.
DRUKARNIA POLSKA K. STUDENCKIEGO W BIAŁEJ.

Mr. i. n. w. 3
Spr.

Kronika zakładu i ważniejsze rozporządzenia.

Z końcem czerwca 1917 r. ubiega czwarty rok istnienia Krajowej szkoły kupieckiej w Białej.

Główne lokale szkolne zajęte są jak i w poprzednich latach przez Prezydium c. k. Krajowej galicyjskiej Dyrekcyi skarbu. Skutkiem tego ubyły wszystkie sale przeznaczone do celów administracyi szkolnej, zaś Dyrekcyja i Grono nauczycielskie miało do swej dyspozycyi tylko dwa szczupłe gabinety, mieszczące równocześnie dość liczne środki naukowe. Z powodu zaś utraty trzech sal szkolnych musiała nauka odbywać się bez przerwy przed- i popołudniu, by wszystkie oddziały szkoły znalazły konieczne pomieszczenie. Stan taki odbił się pod względem zdrowotnym niekorzystnie zarówno na młodzieży, jak i na Gronie nauczycielskiem. Dla nowo otworzonej 2-kl. szkoły żeńskiej musiała Dyrekcyja donająć potrzebne ubikacje.

Te ograniczenia w rozmieszczeniu zakładu ustaną już w następnym roku szkolnym dzięki zrozumieniu przedstawień Dyrektora zakładu w tym względzie w Prezydium Dyrekcyi skarbu, które postanowiło przenieść się do opróżnionego budynku po Wydziale krajowym.

W roku szkolnym 1916/17 obejmował tutejszy zakład 2-klasową szkołę handlową męską wraz z klasą przygotowawczą koedukacyjną, pierwszą klasę 2-klasowej szkoły handlowej żeńskiej, jednoroczny kurs handlowy żeński, 3 klasową szkołę handlową uzupełniającą koedukacyjną, oraz 6 miesięczny kurs zawodowy dla dorosłych.

Przy wpisach, które odbyły się z początkiem lipca i września, zgłosiło się do klasy przygotowawczej koedukacyjnej uczniów 16 i uczenie 15, razem 31; w ciągu roku przyjęto uczniów 1 i uczenie 3, w tem jedną uczenicę prywatną. Do klasy pierwszej wpisało się uczniów 28, w tem 5 prywatystów. Do klasy drugiej wpisało się 12 uczniów w tem 2 prywatystów. Do klasy pierwszej żeńskiej wpisało się 37 uczenie, w tem jedna uczenica prywatna. W ciągu roku szkolnego wpisało się

3 uczenie. Na jednoroczny kurs handlowy żeński wpisało się 39 uczenic i 2 repetentki, razem 41. W ciągu roku szkolnego wstąpiła jeszcze 1 uczenica. Do klasy pierwszej szkoły handlowej uzupełniającej koedukacyjnej zgłosiło się uczniów 6 i 16 uczenie, razem 22; do klasy drugiej 4 uczniów i 26 uczenie, razem 30; do klasy trzeciej 1 uczeń i 6 uczenie, razem 7.

Na sześciomiesięczny kurs zawodowy dla dorosłych wpisało się 5 pań i 7 panów, razem 12.

Na 3 miesięczny kurs pisma maszynowego uczęszczało 14 pań.

Ogólna liczba wpisanych wynosiła zatem 242.

Nauka w dwuklasowej szkole handlowej męskiej i żeńskiej, na jednorocznym kursie handlowym żeńskim i w klasie przygotowawczej koedukacyjnej, rozpoczęła się, po wysłuchaniu nabożeństwa, dnia 11. września. To kilkudniowe opóźnienie w rozpoczęciu nauki nastąpiło skutkiem niewykonalności adaptacji sal szkolnych. Zaś nauka w szkole kupieckiej uzupełniającej rozpoczęła się dnia 1. października, a dnia 16. tego miesiąca na sześciomiesięcznym kursie dla dorosłych.

Dyrekcya wprowadziła, poczynawszy od roku szkol. 1916/17, na skutek upoważnienia Wydziału krajowego z dnia 30. czerwca 1916 LW. 81102, egzorty dla uczniów i uczenie 2 kl. szkoły męskiej i żeńskiej.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekcję reskr. z dnia 26. sierpnia 1916 LW. 93219, że ck. Rada szk. kr. wdrożyła kroki w sprawie przydzielenia za bezpłatnym urlopem Michała Dubaja, nauczyciela wydziałowego szkoły im. Adama Mickiewicza we Lwowie, na rok szkolny 1916/17 do tutejszego zakładu.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekcję reskr. z dnia 26. sierpnia 1916 LW. 93221, że w myśl rozpisanego konkursu zamianował dla tutejszego zakładu prowizorycznym nauczycielem języka polskiego i francuskiego Dra Zygmunta Matkowskiego, zaś reskr. z daty j. w. LW. 93220, Józefa Jursę nauczycielem pomocniczym do nauki stenografii, kaligrafii i pisania na maszynie oraz do pomocy kancelaryjnej Dyrektorowi szkoły, ewentualnie spełniać będzie na zarządzenie Dyrektora szkoły obowiązki nauczyciela przedmiotów handlowych.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekcję reskr. z dnia 16. września 1916 LW. 96592 o przeniesieniu Adama Dziębaja, pomocniczego nauczyciela tutejszego zakładu, do Krajowej szkoły kupieckiej w Przemyśle w dotychczasowym charakterze.

Dnia 4. października w dniu Imienin Najjaśniejszego Pana, Cesarza Franciszka Józefa I. wzięła młodzież udział w solennem nabożeństwie.

Dnia 11. listopada odbyła się uroczystość z okazji manifestu Ces. Franciszka Józefa I. o niepodległości Królestwa Polskiego. O godzinie 8 $\frac{1}{2}$ zgromadziła się młodzież tutejszego zakładu w sali Sokoła, gdzie nauczyciel Dr. Matkowski wygłosił przemówienie o tam epokowym zdarzeniu dla naszego narodu, poczem młodzież odśpiewała pieśń narodową: „Jeszcze Polska nie zginęła“ Po tej uroczystości szkolnej udała się młodzież do kościoła na uroczyste nabożeństwo dziękczynne.

Ck. Rada szk. kraj. reskr. z dnia 17. listopada 1916 L. 2334/V. udzieliła nauczycielowi Michałowi Dubajowi bezpłatnego urlopu na rok szkolny 1916/17 w celu pełnienia służby w tutejszym zakładzie.

Dnia 18. listopada odbyło się w tut. zakładzie, na skutek odniesienia się do Dyrekcji ck. Starostwa w Białej, pouczenie o V pożyczce wojennej dla nauczycielstwa ludowego powiatu białskiego. Referat wygłosił nauczyciel Wawrzyniec Bieniek.

Dnia 20. listopada wzięła młodzież udział w uroczystem nabożeństwie żałobnem z powodu Imienin śp. Ces. Elżbiety.

Ck. Rada szk. kraj. reskr. z dnia 20. listopada 1916 L. 25051 IV. zezwala, aby celem uczczenia pamięci śp. Henryka Sienkiewicza urządzono w szkołach nabożeństwa żałobne i poranki z odpowiednimi wykładami, oraz, aby w tym dniu zwolniono młodzież od nauki szkolnej.

Na wieść o zgonie Wielkodusznego Monarchy

Ces. FRANCISZKA JÓZEFA I.

wstrzymała Dyrekcya naukę w całym zakładzie.

W dniu pogrzebu, dnia 30. listopada, ś. p. Najjaśniejszego Pana, Franciszka Józefa I. wzięła młodzież szkolna udział w uroczystościach żałobnych. Po uroczystościach żałobnych w kościele, odbyła się w szkole manifestacja żałobna, w czasie której wygłosił nauczyciel tut. zakładu Szymon Zmarz w podniosłych słowach mowę o pełnych chwały rządach śp. Wielkiego Monarchy.

Celem oddania hołdu pamięci zmarłego Mistrza słowa

HENRYKA SIENKIEWICZA

zgromadziła się młodzież dnia 5. grudnia po uroczystem nabożeństwie żałobnem — w budynku szkolnym, gdzie odbyła się uroczysta akademja: 1) Odczyt nauczyciela Dra Matkowskiego. 2) Recytacye młodzieży dobranych wyjątków z dzieł wielkiego pisarza: Wstęp do „Ogniem i mieczem“, „Janko Muzykant“ i Igrzyska z „Quo vadis“.

Dnia 9. grudnia z powodu zdobycia Bukaresztu zarządziła ck. Rada szk. kr., że w dniu tym nie będzie nauki szkolnej.

Dnia 12. grudnia wygłosili wykłady o piątej pożyczce wojennej w tutejszym zakładzie nauczyciele: Wawrzyniec Bieniek, Eugenia Górówna i Józef Jursa.

W dniach 15. i 16. grudnia odbył Rada Rządu Antoni Pawłowski, Dyrektor ck. Akademii handlowej we Lwowie i Inspektor dwuklasowych szkół handlowych, lustracyę pedagogiczną tut. zakładu z ramienia ck. Rady szk. kr. w Białej.

Dnia 19. grudnia wygłosił nauczyciel tut. zakładu Wawrzyniec Bieniek wykład o piątej pożyczce wojennej dla młodzieży gimnaz. real. i sem. naucz. T. S. L. w miejsce.

Ferye Bożego Narodzenia trwały od dnia 22. grudnia 1916 do 7. stycznia 1917 włącznie.

Ck. Rada szk. kr. reskr. z dnia 12. stycznia 1917 L. 92/V. oznajmiła, że c. i k. Ministerstwo wojny odezwą z 31. grudnia 1916 L. 144672 Abt. 10. zwolniło nauczyciela tut. zakładu Zdzisława Pawłowskiego od służby wojskowej do 30. czerwca 1917.

Wydział krajowy reskrytem z dnia 17. stycznia 1917 LW. 116233 przydzielił nauczyciela Wawrzyńca Bienka do Krajowej szkoły kupieckiej w Przemyślu.

Wydział krajowy zawiadomił Dyrekeyę reskr. z dnia 23. stycznia 1917 LW. 115860, że ck. Rada szk. kr. reskr. z dnia 15. stycznia 1917 L. 25/V. doniosła o zatwierdzeniu przez ck. Ministerstwo Wyznań i Oświaty regulaminu i planu naukowego 2-kl. szkoły handlowej żeńskiej przy tutejszym zakładzie. (Reskrypt ministeryalny z dnia 22. grudnia 1916 L. 39491).

Pierwsze półrocze zakończono dnia 27. stycznia, a drugie rozpoczęło 5. lutego. Świadectwa rozdano w dniu 30 stycznia. To przedłużenie małych wakacyi nastąpiło celem zaoszczędzenia na opale. Z powodu wielkich mrozów, a małych zapasów węgla nie było również nauki szkolnej od dnia 10. lutego do 12. lutego włącznie.

Dnia 17. lutego odbył się w sali tut. „Sokoła“ uroczysty wieczorek szkolny ku uczczeniu bohaterów powstania listopadowego i styczniowego, na który zaproszono rodziców młodzieży szkolnej. Na program wieczorku złożyły się następujące części, wykonane przez uczniów i uczennice zakładu: 1) Słowo wstępne wygłosił uczeń kl. II. Antoni Jędrzejko. 2) Deklamację, Romanowski: Pieśń wojenna, wygłosiła Wład. Steinówna, uczennica kl. I. żeńskiej. 3) Duety, Mendelsohn: a) Płynny, b) Pieśń jesienna, odśpiewały uczennice jednoroczego kursu żeńskiego L. Jarska i J. Chechlińska. 4) 3 scenę I. aktu z Balladyny Słowackiego, odegrali: Jaremnówna, Nadachowska, Pruska, uczennice 1 rocznego kursu żeńsk., A. Steinówna z kl. I. żeńsk. i Edmund Jura, uczeń kl. I. męsk. 5) Chór mieszany. 6) Deklamacja: Reduta Ordona, wygłosił Tad. Frydrych, uczeń kl. I. męsk. 7) Śpiewy, Karłowicz: a) Skąd pierwsze gwiazdy, b) Zasmucony, odśpiewała L. Jarska. 8) I. część prologu „Nocy Listopadowej“ odegrały uczennice kl. I. żeńskiej: Szumska, Steinówna Wład., Malcherówna, Scholzówna, Gulewiczówna, Wolnówna i Zegartowska. Za zajęcie się urządzeniem wieczorku oraz za dyrygowanie chórem. składa Dyrekcya nauczycielom: E. Górównie, Zygmunt. Matkowskiemu i Mieczysł. Augustynowiczowi serdeczne podziękowanie. Czysty dochód z wieczorku w kwocie 84 K 40 h przeznaczono na rzecz funduszu dla biednej młodzieży tut. zakładu.

Dnia 21. lutego wzięła młodzież udział w nabożeństwie popielcowem.

Ferye Świąt Wielkanocnych trwały od dnia 2. do 11. kwietnia włącznie.

W dniach 16, 17, 18 i 21 kwietnia odbył się egzamin pisemny na 6 miesięcznym kursie dla dorosłych, zaś egzamin ustny w dniach 27. i 28. kwietnia.

Dnia 27. kwietnia w dniu Imienin Najjaśniejszej Pani wzięła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem udział w solennem nabożeństwie.

W rocznicę konstytucyi 3. maja wzięła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem udział w uroczystem nabożeństwie, które odbyło się o godz. 8. rano, poczem udała się młodzież na poranek szkolny do sali „Sokoła“. Program wypełniły:

przemówienie nauczyciela Dra. Matkowskiego, deklamacye uczenicy kl. I. żeńskiej Z. Szumskiej. „Koncert Jankiela,” Rudolfa Krausa, ucznia kl. II. męskiej „Racławice” i produkcye chóru pod batutą nauczyciela Augustynowicza.

W niedzielę dnia 6. maja wzięła młodzież udział w uroczystym obchodzie rocznicy konstytucyi 3. maja i 25-lecia istnienia Towarzystwa Szkoły Ludowej.

Dnia 8. maja z powodu uroczystości św. Stanisława, patrona dyecezyi krakowskiej, odbyło się o godz. 9 rano nabożeństwo i egzorta. Nauka rozpoczęła się o godzinie 10½ rano.

Wydział krajowy resk. z dnia 8. maja 1917. Lw. 131037 zamianował Zdzisława Pawłowskiego stałym nauczycielem tut. zakładu w IX. kl. rangi z wszystkimi prawami i obowiązkami urzędników krajowych.

Dnia 9. maja, w dniu urodzin Najjaśniejszej Pani wzięła młodzież wraz z Gronem nauczycielskiem udział w solennym nabożeństwie.

Dnia 31. maja zakończono rok szkolny w szkole kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

Dnia 13. czerwca wygłosili wykłady o szóstej pożyczce wojennej nauczyciele Pawłowski, Górówna i Jursa.

W ciągu roku szkolnego przystępowała młodzież 3 razy do św. Sakramentu Pokuty i Ołtarza, nadto odprawiła w dniach 6., 7., 8. i 9. marca rekolekcye wielkanocne pod kierownictwem ks. katechety Władysława Mączyńskiego.

Naukę gimnastyki i ćwiczeń wojskowych w tut. zakładzie prowadził w I. półroczu nauczyciel Wawrzyniec Bieniek, zaś w II. półroczu nauczyciel Zdzisław Pawłowski. Z powodu braku sali gimnastycznej w tut. zakładzie, jak wogóle w szkołach polskich w Białej, musiały się ćwiczenia odbywać na wolnem powietrzu, a w czasie słoty omawiano w klasie szkolnej teorię strzelania oraz zaznajomiono młodzież z organizacją woj-skową.

W b. r. szkolnym przerobiono najważniejsze ćwiczenia według regulaminu ćwiczeń armii, orjentowanie się w terenie na podstawie kart specjalnych i generalnych, ćwiczenia wywiadowcze i patroli, ponadto zaznajomiono młodzież z kartografią map wojskowych, używaniem busoli i szkicowaniem terenu ćwiczeń.

W ciągu roku szkol. odbyło się 5 większych ćwiczeń polowych, połączonych z dalszym marszym w okolicy. Młodzież oddawała się z wielkim zapałem ćwiczeniom wojskowym i zdradzała wielkie zainteresowanie się. Za gorliwe zajęcie się fizy-

cznem wychowaniem młodzieży należy się nauczycielowi Ździ-sławowi Pawłowskiemu pełne uznanie.

Dnia 9. czerwca odbyli uczniowie i uczennice pod przewo-dnictwem dyrektora i nauczycieli Dubaja, Górowny, Pawło-wskiego i Zmarza całodzienną wycieczkę na Płytę Kamie-nicką (1001 m.) i na Klimczok (1119 m.). W wycieczce wzięło udział 110 młodzieży. Dla biedniejszej młodzieży postarała się Dyrekcyja o dostateczną ilość środków żywności.

Dla uzupełnienia wiadomości z nauki towaroznawstwa urzą-dzała Dyrekcyja w miarę możności dla młodzieży szkolnoj wy-cieczki naukowe.

W tym roku szkol. zwiedziła młodzież młyn parowy w Komorowicach, fabrykę mydła i świec Franciszka Sezem-skiego w Lipniku, kamieniołomy i wapniarkę bar. Czecha w Kozach, ślusarnię Ludwika Wymiatałka w Białej i fabrykę sukna i apretury Zajączka-Lankosza w Kętach oraz fabrykę papieru w Ciężynie obok Kęt. Kierownictwo tych wycieczek powierzyła Dyrekcyja nauczycielowi Michałowi Dubajowi.

Za prowadzenie tych wycieczek oraz za urządzenie wy-cieczek dla pogłębienia wiadomości z zakresu nauk przyrodni-czych z klasą przygotowawczą koedukacyjną, wyraża Dyrekcyja nauczycielowi Dubajowi szczególne uznanie i serdeczne po-dziękowanie.

Za łaskawe zezwolenie i za doznana życzliwość w umo-żliwieniu tych wycieczek składa Dyrekcyja Zarządom wymie-nionych instytucji serdeczne podziękowanie.

W 2-klasowej szkole handlowej męskiej i żeńskiej i w kla-sie przygotowawczej koedukacyjnej odbywała się nauka w go-dzinach przedpołudniowych, na jednorocznym kursie handlo-wym żeńskim i na 6-miesięcznym kursie zawodowym dla do-rostłych w godzinach popołudniowych, zaś w szkole uzupełnia-jącej koedukacyjnej 4 razy w tygodniu od godziny 6—8 wie-czorem.

Na konferencyach Grona nauczycielskiego, których w cią-gu roku szkol. było 15, załatwiono wszelkie sprawy szkolne tak odnośnie do materiału naukowego i potrzebnych do tego środków, jak wreszcie w kwestyach oceny uczniów i uczenie pod względem zachowania się, uczęszczania i postępów w nau-ce. Ogółem można stwierdzić, że zachowanie się młodzieży było chwalebne, a uczęszczanie bardzo pilne.

Frekwencya w szkole uzupełniającej koedukacyjnej i po-stępny w nauce były dobre, bo z zapisanych uczniów i ucze-nie 83% przeciętnie uczęszczało do szkoły, a 74% osiągnęło cel nauk.

Materyał naukowy wyczerpano we wszystkich oddziałach szkoły.

Stan zdrowotny nauczycieli i uczniów był jak na dzisiejsze czasy, zadowolający, jednakże gorszy, niż w roku ubiegłym.

W końcu zaznacza Dyrekcyja z zadowoleniem, że absolwenci i absolwentki, którzy ukończyli naukę, w r. szkol. 1915/16 są bez wyjątku na odpowiednich posadach, zaś absolwenci 2- kl. szkoły handlowej męskiej z b. r. znaleźli za pośrednictwem Dyrekcyi już obecnie posady w instytucjach finansowych i większych przedsiębiorstwach handlowych. Umieszczenie absolwentek z b. r. szkol. następuje sukcesywnie.

Wreszcie stwierdza Dyrekcyja z przyjemnością, że przełożeni instytucyi, w których pracują wychowankowie tut. zakładu, są zupełnie zadowoleni i przejście z teoryi do praktyki, w myśl zasiągniętych informacyi, nie sprawia im żadnych trudności.

Rok szkolny zakończono uroczystem nabożeństwem ażebyczynnem w tut. kościele parafialnym w dniu 28. czerwca.

Kronika udziału tutejszego zakładu w wojnie światowej.

(Zestawienie drugie).

Pawłowski Zdzisław, nauczyciel etatowy, jednor. ochot. sierżant, służył w c. i k. l. pułku ułanów (oddział strzelców); po dzień 26. stycznia 1917.

Kobiela Rudolf, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1916/17. służy w 100 pułku piechoty, komp. IV. w Piorkowie.

Sienkiewicz Franciszek, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1916/17, służy w 19. pułku strzelców w Hohenstadt, Morawy.

Wojtowicz Kazimierz, prywatysta kl. II. w r. szk. 1916/17., służy w 56. pułk piechoty, w Kielcach, Polska.

Maderak Andrzej, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1915/16., służy przy wojsku od września 1916.

Zabrzezki Stefan, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1915/16., służy w 56. pułku piechoty w Kielcach, w Polsce

Zeman Rudolf, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1915/16., służy w 5. pułku piechoty Wojsk polskich, w Rózanach, Królestwo Polskie, od dnia 1. stycznia 1917.

Zych Edward, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1915/16., służy w 5. pułku piechoty Wojsk polskich, w Rózanach, w Polsce; od 1. listopada 1916.

Zondek Jan, absolwent tut. zakładu w r. szk. 1915/16., służy w c. k. II. pułku cesarskich strzelców tyrolskich, w Enns, Austrya górna.

Kasprzyk Artur, uczeń kl. I. w r. szk. 1915/16; służy jako jednoroczny ochotnik w 6 batal. strzelców polnych, w Kaposvar, Węgry.

Jura Edmund, uczeń kl. I. w r. szk. 1916/17; służy w 31. pułku strzelców, 5. komp; oddział superarbitr., w Cieszynie.

Oprócz wymienionych nadeszły w roku szkolnym 1916|17 jeszcze następujące ważniejsze reskrypta c. k. Rady szkolnej krajowej i Wydziału krajowego:

Wydział krajowy reskr. z dnia 1. VIII. 1916 L. 88083 przesyła odpis pisma c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 22. lipca 1916 L. 1389/V. zawiadamiającego, że c. k. Ministerstwo handlu reskr. z dnia 30. czerwca 1916 L. 11548 wpisało Krajowe szkoły kupieckie w Białej, Brodach, Przemyśle i Tarnowie do wykazu II, rozp. min. z dnia 13. VIII. 1907. Dz. u. p. Nr. 198., wskutek czego świadectwa odejścia tych szkół, poczynszy od r. szk. 1915/16. zastąpią dowód zupełnego ukończenia przepisanej nauki w przemyśle handlowym.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 26. sierpnia 1916. L. 1596/V. zaliczyła podręcznik p. t. „Phraseologisches Lehrbuch der deutschen Handelskorrespondenz für kaufmännische Lehranstalten von Eustach Gabesan und Dr. Franz Košťál, Prag 1916, Verlag des Vydavatelské Družstvo českých profesorů“ w poczet książek dozwolonych do użytku w szkołach handlowych wyższych i dwuklasowych.

Prezydyum c. k. Rady szkolnej krajowej reskr. z dnia 4. IX. 1916 L. 185 pr., powołując się na okólnik z dnia 9. II. 1916 L. 1121/III. poleca urządzać także w r. szk. 1916|17 tygodniowe składki halerzowe na rzecz Czerwonego Krzyża.

C. k. Rada szkolna krajowa przesyła reskr. z dnia 6/IX. 1916 L. 1767/V odpis reskryptu Ministerstwa W. i O. z dnia 29. VIII. 1916 L. 27.335, którym Ministerstwo podtrzymuje

i rozszerza wydane na rok szk. 1915/16 postanowienia wyjątkowe na korzyść uczniów, którzy z powodu służby wojskowej musieli przerwać naukę. W odniesieniu do dwuklasowych szkół handlowych przyznano uczniom publicznym i prywatnym, którzy pierwszą lub drugą klasę rozpoczęli, lecz jej wskutek powołania do wojska nie zdążyli ukończyć, prawo do powtórznego przyjęcia do nieukończonej klasy w razie stałego lub czasowego powrotu ze służby wojskowej. Uczniów klasy I, czasowo urlopowanych można również dopuścić na żądanie do egzaminu rocznego z tejże klasy i wystawić im świadectwo roczne. Czasowo urlopowanych uczniów kl. II, o ile do tejże klasy prawie do końca pierwszego półrocza uczęszczali, można dopuścić do egzaminu końcowego z kl. II, i obdarzyć świadectwem odejścia.

C. k. Rada szkolna krajowa okólnikiem z dnia 30. IX. 1916 L. 8362/III. poleca wszystkim zarządom szkół, aby zarządziły w swoich zakładach stałe zbieranie wszelkich odpadków papierowych.

Prezydium c. k. Rady szkolnej krajowej przesyła reskr. z dnia 13. X. 1916 L. 232/pr. odpis reskryptu c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 10. X. 1916 L. 3527, rozszerzającego postanowienia dotyczące traktowania cudzoziemskich nauczycieli i uczniów, zawarte w reskr. z dnia 4. XII. 1914 L. 2952/K. U. także na poddanych królestwa Rumunii.

Wydział krajowy reskr. z dnia 17. X. 1916 L. 99.990 przesyła odpis pisma c. k. Rady szkolnej krajowej zawiadomieniem, że c. k. Ministerstwo obrony krajowej reskr. z dnia 25. VIII. 1916 L. 1309 oddz. XIV. przyznało absolwentom krajowych szkół kupieckich korzyści w myśl § 20. ustawy wojskowej.

C. k. Rada szkolna krajowa okólnikiem z dnia 18. X. 1916 L. 22.735-IV. wzywa dyrekcje i grona szkół do zorganizowania opieki nad dokniętą niedostatkami wskutek wojny młodzieżą szkolną, przez umożliwienie jej przebywania w lokalach szkolnych w godzinach pozaszkolnych, podawanie posiłków i pomocy w nauce. Zachęca do pozyskania pomocy czynników miejscowych, w szczególności pań i do urządzania przedstawień itp. szkolnych na cele tej opieki.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 23. XI. 1916 L. 13.082/IV. przesyła odpis reskr. c. k. Ministerstwa W. i O. L. 2755 w sprawie współdziałania gromad nauczycielskich i uczniów przy zakładaniu wszelkiego rodzaju pomników wojennych przez gminy, udziału szkół w uroczystościach z historią wojny związanych w szczególności zaś w sprawie gromadzenia

wszelkiego rodzaju pamiątek i wspomnień wojennych z zakładem związanych przez zakładanie muzeów i kronik wojennych w szkołach, wmurowywanie tablic z nazwiskami poległych nauczycieli i uczniów, ku których pamięci należy również urządzać co roku nabożeństwa żałobne. C. k. Ministerstwo podnosi wychowawcze i historyczne znaczenia tych urządzeń.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 27. XI. 1916 L. 1898/V. aprobowwała do n uki szkolnej S. Karitana. Podręcznik korespondencyi kupieckiej i prac kantorowych do użytku szkół handlowych i samokształcenia, Przemysł 1912, nakładem autora.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 16. XII. 1916 L. 2491/V. przesyła odpis reskryptu c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 29. XI. 1916 L. 38198 zezwalającego na używanie broszurowanych podręczników w szkołach handlowych.

Prezydyum c. k. Rady szkolnej krajowej reskr. z dnia 5. XII. 1916 L. 284/pr. przesyła odpis reskryptu c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 16. XI. 1916 L. 36901, w którym poleca nauczycielom przedmiotów fachowych w szkołach handlowych wygłaszać w innych szkołach miejscowych wykłady pouczające o sposobie emisyi piątej austriackiej pożyczki wojennej, i wogóle uczestniczyć w jaknajszerszym zakresie w zachęcaniu do subskrypcyi.

C. k. Rada szkolna krajowa okólnikiem z dnia 5. XII. 1916 L. 1918/VI. zaleca jaknajdalej idącą oszczędność w zużytkowaniu węgla kamiennego.

Prezydyum c. k. Rady szkolnej kraj. okólnikiem z dnia 7. XII. 1916, nawiązując do poprzednich okólników wzywa Dyrekcyę i grona nauczycielskie szkół do jak najgorliwszego udziału w zachęcaniu publiczności do subskrypcyi piątej austriackiej pożyczki wojennej, a także do zachęcania młodzieży szkolnej do składania oszczędności na cele pożyczki.

C. Rada szkolna krajowa przesyła przy reskr. z dnia 7. grudnia 1916 egzemplarz broszury Dra Szczepana Mikołajskiego pt. W imię ojczyzny, List do syna, Rady i przestrogi dla żołnierza polskiego, Lwów 1916, i zaleca rozpowszechnianie jej wśród młodzieży szkolnej.

Prezydyum c. k. Rady szkolnej krajowej okólnikiem z dnia 16. XII. 1916 L. 285/pr. przesyła zarządzenia w sprawie żałoby dworskiej z powodu śmierci Jego Cesarskiej i Królewskiej Apostolskiej Mości Franciszka Józefa I.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 3. I. 1917 L. 11192/III. przesyła okólnik c. k. Ministerstwa W. i O., zachęcający do nabywania wydawnictwa pt. „Ehrenbuch der

österreichisch ungarischen Wehrmacht: Die Ausgezeichneten im Weltkriege“ ze względu na jego wychowawcze i praktyczne znaczenie.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 9. lutego 1917 L. 2601/IV. przesyła odpis pisma c. k. Dyrekcyi kolei państwowych w Krakowie z dnia 12. I. 1917 L. 60078/I—VI, przypominającego, że legitymacye szkolne, uprawniające uczniów do zniżki ceny jazdy mają być potwierdzone przez Dyrekcyę szkolne z początkiem każdego półrocza.

Prezydium c. k. Rady szkolnej krajowej w okólniku z dnia 13. II. 1917 L. 32|pr. donosi o zawiązaniu „Towarzystwa opieki nad sierotami wojennymi w wieku szkolnym i nad młodzieżą szkolną obojga płci dotkniętą klęskami wojny“ i wzywa do popierania jego celów przez szkoły i pozyskiwania członków wśród młodzieży szkolnej i jej rodzin.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 6. III. 1917 L. 385/V. przesyła odpis rozporządzenia c. k. Ministerstwa robót publicznych z dnia 16. II. 1917 L. 16753|IVa, zalecające oszczędność w oświetlaniu i ogrzewaniu budynków urzędowych.

Wydział krajowy reskr. z dnia 23. III. 1917 L. 125802 przesyła odpis rozporządzenia c. k. Ministerstwa robót publicznych, polecającego, by uczniowie urlopowani ze służby wojсковей dla uczęszczania do szkół nosili w czasie urlopu ubrania cywilne.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 11. IV. 1917 L. 78|V. aprobowala do nauki szkolnej książkę Tadeusza Kisstryna pt. „Polska korespondencya handlowa, tudzież najważniejsze wiadomości o obrocie handlowym. Nakład i własność K. S. Jakubowskiego we Lwowie, 1916“.

C. k. Rada szkolna krajowa okólnikiem z dnia 13. IV. 1917 L. 6566|IV. uwiadamia dyrekcyę szkół, że c. k. Ministerstwo W. i O. reskryptem z dnia 16. III. 1917 L. 6861 zniosło doroczne uwolnienie od nauki szkolnej w dniu 4. października i 10. listopada, a natomiast zaprowadziło je w dniach 4. listopada jako w dniu imienin Najjaśniejszego Pana, 27. kwietnia jako dniu imienin Najjaśniejszej Pani i 9. maja jako dniu urodzin Najjaśniejszej Pani. (Dzień urodzin Najjaśniejszego Pana przypada w czasie feryi głównych).

C. k. Rada szkolna krajowa w okólniku z dnia 13. IV. 1917 L. 5344|IV. uwiadamia o zmianach w postanowieniach w sprawie przyjmowania uczniów pochodzących z okupowanych krajów nieprzyjacielskich do austriackich zakładów średnich.

C. k. Rada szkolna krajowa reskr. z dnia 19. IV. 1917 L. 6445/IV. przesyła odpis zarządzenia c. i k. Komendy woj. skowej w Krakowie, polecającego aby zakłady, które urządziły zbiór pamiątek wojennych zawiadomiły o tem miejscową Komendę stacyjną.

C. k. Rada szkolna krajowa w okólniku z dnia 2.V. 1917 L. 8564 IV. zaleca zwiedzanie wystaw obrazów wojennych, urządzanych przez c. i k. wojenną kwaterę prasową, przez młodzież szkolną.

C. k. Rada szkolna krajowa wzywa okólnikiem z dnia 6. czerwca 1917 L. 1018/V. na skutek reskryptu c. k. Ministerstwa W. i O. z dnia 20. maja 1917 L. 16112 Dyrekcyę i grono nauczycielskie, aby jak najgorliwiej poparły zabiegi władz około spopularyzowania VI. pożyczki wojennej, przez urządzenie przystępnych dla młodzieży szkolnej wykładów.

W Białej, dnia 28. czerwca 1917.

Leopold Deimel

dyrektor.

Spostrzeżenia

poczynione w klasie przygotowawczej koedukacyjnej przez gospodarza klasy Michała Dubaja.

Klasa przygotowawcza przy tutejszej szkole kunińskiej jest klasą koedukacyjną. Do klasy tej zapisało się z początkiem roku szkolnego 35 uczniów t. j. 17 chłopców a 18 dziewcząt. W ciągu roku zostało wykreślonych z powodu nieusprawiedliwionego uczęszczania do szkoły 6 ucz. (5 chłopców i 1 dziewczę). a 4 (2 chl. 2 dziewcz.) opuściło zakład. — Pozostało w klasie 25 uczniów t. j. 11 chłopców a 14 dziewcząt. O koedukacji w szkole pisało się i pisze bardzo dużo w fachowych pismach pedagogicznych. Jest ona kwestią żywotną, mającą dużo zwolenników i przeciwników, wychodzących z różnych punktów widzenia na sprawę. — Zasadniczo ani bronić ani zalecać koedukacji w tym krótkim elaboracie nie będę, ale będę się trzymać ściśle tego, co zauważyłem, o czym z własnej obserwacji i własnego badania przekonałem się. Poziom wykształcenia przyjętych uczniów był różnorodny, jednak egzamin wstępny wykazał, że uczniowie ci przy pilności i wytrwałości wszyscy będą mogli z nauki korzystać i odpowiedzieć wymaganiom szkoły.

Badania swe zacząłem od badań zmysłów. Im zmysły uczniów są lepiej wykształcone, tem oni naukę lepiej pojmują i wrażenia, jakie dostają się przy pomocy zmysłów do duszy, są jaśniejsze i prawdziwsze.

Najważniejszym jest zmysł wzroku. Zmysł wzroku u chłopców jest lepiej wykształcony, aniżeli u dziewcząt. Krótkowzroczność u dziewcząt wynosiła w mej klasie 23⁰/₀, u chłopców 9⁰/₀. Dalekowidzów u chłopców było 54⁰/₀, u dziewcząt 30⁰/₀.

Roboty ręczne kobiece, tak w szkołach ludowych jak i wydziałowych, nieraz w warunkach bardzo niekorzystnych, wpływają bardzo na osłabienie wzroku. Chłopcy bawią się więcej na wolnym powietrzu, oddają się różnym sportom i ćwiczeniom cielesnym, przez to kształcą i zaostrzają sobie wzrok.

Z badanie wzroku u młodzieży szkolnej jest bardzo potrzebne, gdyż stosownie do siły wzroku należy rozmieścić ją

w klasie. Złe rozmieszczenie jest powodem nieraz jeszcze większego osłabienia wzroku albo też różnych nieporozumień które wypływają z mylnego odpisania tekstu z tablicy. Zmysł barw u dziewcząt jest znacznie lepiej wykształcony aniżeli u chłopców. Kiedy pytałem w czasie botaniki o barwy różnych kwiatów, wszystkie dziewczęta dawały odpowiedzi trafne, chłopcy na 11 dało 4 odpowiedzi mylną. Odwrotnie, kiedy narysowałem kilka figur geometrycznych na tablicy i kazałem odrysować i podpisać, odpowiedzi chłopców były wszystkie dobre, dziewczęta na 13 dały 7 mylną odpowiedź. Zmysł form jest u chłopców lepiej wyrobiony aniżeli u dziewcząt. Również zmysł obserwacyjny u chłopców jest lepiej rozwinięty i bardziej krytyczny aniżeli u dziewcząt. Kiedy narysowałem na godzinie geometrii 2 linie na tablicy i kazałem każdemu na oko ocenić długość tych linii i wynik podać mi na kartce, po sprawdzeniu przekonałem się, że u dziewcząt 65% było mylnych odpowiedzi a tylko 35% podało wynik zbliżony mniej więcej do prawdziwego, u chłopców podało wynik trafny 27% (3) zbliżony 54% (6) a zły 19%.

Również słuch chłopcy mają bystrzejszy aniżeli dziewczęta. Kiedy mówiłem z tyłu szeptem, nie słyszało mnie nic 3 dziewcząt a żaden z chłopców.

Nerwowość u dziewcząt jest większa aniżeli u chłopców. Zaobserwowałem to podczas lekcji fizyki przy wytwarzaniu prądu elektrycznego. Zaraz prz pierwszym dotknięciu iskry elektrycznej, dziewczęta uciekały od maszyny elektrycznej, chłopcy zaś, trzymali rękę na którą działała iskra elektryczna nawet 60 sek.

Wytrwałość i energia jest u chłopców znacznie większa. Doświadczenie przeprowadziłem na tastrze przy telegrafii. Chłopcy w jednej minucie potrafili przycisnąć klucz do 160 razy, dziewczęta najwyżej 80 razy; chłopcy telegrafowali prawie każdy po 3 minuty, dziewczęta już po 1 minucie okazywały znużenie.

Pamięć u dziewcząt jest wierniejszą i bardziej wyćwiczoną niż u chłopców, ale tylko pamięć słuchowa. Dziewczęta łatwiej uczą się na pamięć wierszy aniżeli chłopcy. U chłopców objawia się lepiej pamięć przedmiotów, pamięć oparta na doświadczeniu, na tem co zaobserwowali na własne oczy. Odwrotnie, dziewczęta po zwiedzeniu jakiegoś miejsca, lub po oglądnięciu przedmiotu słabiej zapamiętywały sobie szczegóły. — Dziewczęta są więcej skłonne do nauki słownej, detalicznej, chłopcy do nauki praktycznej, ogólnej. — Zmysł estetyczny u dziewcząt jest bardziej rozwinięty aniżeli u chłopców. — Zamiłowanie do czystości porządku, punktualności

u dziewcząt stoi bardzo wysoko u chłopców zaś dość nisko. Kiedy w klasie wypadł dyżur tygodniowy na dziewczynę, wszystko było w porządku, tablica zawsze pościelana, kreda, gąbka na swem miejscu, śmieci w klasie nie było, kiedy zaś wypadł tydzień na chłopca, porządek był zupełnie ujemny. Tak działo się z początkiem roku. Kiedy zaś chłopcy zauważyli tę różnicę, sami zaczęli starać się o lepszy porządek, o własny swój wygląd, o czystość rąk, twarzy, uszu i ubrania. Współżycie z dziewczętami wpłynęło pod tym względem na chłopców bardzo dodatnio.

Również dodatnio wpłynęło przebywanie z dziewczętami na zachowanie się młodzieży męskiej. Chłopcy wobec dziewcząt są bardzo nieśmiali, trzymają się mimo rocznego współżycia dość zdala od nich, zachowują się wzorowo. Dwóch chłopców, którzy zachowywali się dość hałaśliwie posadziłem do ławki pomiędzy dziewczętą, ławki na dwóch uczniów, mieli tylko za sobą i przed sobą uczennice. Chłopcy ci już na drugi dzień pouciekali z tych miejsc, kiedy im rozkazałem wrócić na wskazane miejsca, prosili, aby pozwolić im wrócić na dawne, lecz dopiero po tygodniowym siedzeniu kiedy przekonałem się, że rzeczywiście poprawili się, pozwoliłem im wrócić na swe miejsca.

Pilność u dziewcząt była większa, lecz zdolności słabsze. Najlepiej o tem przekonać nas może poniższa tabelka, która świadczy, że chłopcy korzystali więcej z nauki aniżeli dziewczęta.

Wykazanych było:
chl. dziewcz.

1 konf.	7	3
2 „	4	4
3 „	3	5
4 „	2	7
5 „	2	7

Wykazanych było z poj. przedmiotów ogółem
w ciągu roku szk.

	Rel.	J. pol.	j. niem.	Geogr.	Nat.	Fiz.	Geom.	Rach.	Ka.
chłopców	—	—	13	—	1	—	3	4	3
dziewcząt	—	2	12	6	1	9	8	15	—

Zmysł orientacyjny u chłopców był lepszy, aniżeli u dziewcząt. Chłopcy łatwiej orientują się na mapie i na wolnej przestrzeni aniżeli dziewczęta. Do wyrobienia tego zmysłu u chłopców przyczyniają się wielce ćwiczenia gimnastyczne skautowe i wycieczki gimnastyczne. Chłopcy również łatwiej

oryentują się w każdym przedmiocie, a szczególnie w rachunkach i geometrii.

Obowiązkowość w wypełnianiu swych zadań jest u dziewcząt większa — chłopcy są pod tym względem więcej opieśzali i leniwi.

Uczęszczanie do szkoły u chłopców było regularniejsze aniżeli u dziewcząt. Suma opuszczonych godzin u chłopców wynosiła w ciągu roku: 202

u dziewcząt: 560.

Procent chłopców, którzy nie opuścili ani jednej godziny, był 36 u dziewcząt 7.

Zachowanie się młodzieży obojga płci było chwalebne. Nie było ani jednego wypadku skarg, ani jednego wypadku potrzeby ukarania kogoś za jakieś wybryki tak w szkole, jak i poza szkołą.

Wzajemny szacunek, poszanowanie, pomaganie sobie wzajemnie w nauce, męskość u chłopców, otwartość i szczerść tak w mowie jak i postępkach były cechą całej klasy.

Jeżeli który z chłopców zachowywał się nieodpowiednio, karcili go starsi chłopcy, a jeżeli która z dziewcząt co zbroiła, upominały ją inne dziewczęta. Były to niejako dwa społeczeństwa, które uważały same na siebie, żyły ze sobą w zgodzie, wzajemnie się szanowały i żadnej przykrości sobie nie wyrządzały. W klasie panowała solidarność, szlachetna rywalizacya w nauce, spokój i uwaga podczas nauki.

Przymioty te, czyniły naukę w tej klasie bardzo miłą i wdzięczną.

Skład Kuratoryi Krajowej szkoły kupieckiej w Białej

z końcem roku szkolnego 1916/17.

Przewodniczący:

Ludwik Dubowski, kupiec w Białej, delegat Wydziału krajowego do Kuratoryi.

Zastępca przewodniczącego:

Konrad Opuszyński, c. k. inspektor okręgowy, dyrektor prywatnego seminarium nauczycielskiego żeńskiego przy klasztorze św. Hildegardy w Białej, zastępca przewodniczącego Wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej im. Tadeusza Kościuszki w Białej, delegat c. k. Rady szkolnej krajowej do Kuratoryi.

Członkowie:

Dr. Jan Myciński, c. k. notaryusz, delegat Wydziału Rady powiatowej w Białej do Kuratoryi.

Dr. Antoni Mikulski, dyrektor prywatnego seminarium nauczycielskiego męskiego T. S. L. w Białej, delegat Towarzystwa Szkoły Ludowej do Kuratoryi.

Sekretarz:

Leopold Deimel, dyrektor szkoły.

Grono nauczycielskie.

Dyrektor:

Deimel Leopold Jan, delegat Towarzystwa Szkoły Ludowej do Wydziału szkoły przemysłowej uzupełniającej im. Tadeusza Kościuszki w Białej, komisarz dla Stowarzyszenia przemysłowego gospodnio-szynkarskiego powiatu bialskiego, dyrektor Kasy rękodzielniczej w Białej, przewodniczący towarzystwa polskiej bursy przemysłowo-handlowej w Białej, uczył buchalteryi na K. ż., w kl. III. szk. uzup. i na KD.; korespondencyi niemieckiej na K. ż. i w kl. II. DSK; nauki o handlu w kl. I. DSŻ. i na KD, tygodniowo godzin 21.

Nauczyciele etatowi:

Bieniek Wawrzyniec, naucz. przedm. handl., gospodarz K. ż. i kl. II. szk. uzup., uczył w **pierwszem półroczu** rachunków kupieckich w kl. I. DSK., w kl. III. szk. uzup. i na KD.; nauki o handlu i wekslach w kl. I. i II. DSK., na K. ż. i w kl. II. szk. uzup., buchalteryi w kl. II. DSK, korespondencyi polskiej i prac kantorowych w kl. I. i II. DSK., na K. ż. i na KD, gimnastyki w kl. przygot., w kl. I. i II. DSK., tygodniowo godzin 37.

Dubaj Michał, nauczyciel przedm. przyrod., towaroznawstwa i geografii, zawiadowca gabinetu historii naturalnej, fizyki i towaroznawstwa, gospodarz kl. przyg., uczył geometryi w kl. przygot., geografii w kl. przyg. i w kl. I. DSŻ, historii naturalnej w kl. przyg., fizyki w kl. przyg., towaroznawstwa w kl. I. i II. DSK. i w kl. I. DSŻ., nauki gospodarstwa i higieny w kl. I. DSŻ., tygodniowo godzin 26.

Gąsiorok Franciszek, nauczyciel przedmiotów przyrodniczych, towaroznawstwa i geografii, służy przy wojsku od ogłoszenia mob.lizacyi jako oficer poczty polowej.

Skrócenia: DSK. = dwuklasowa szkoła kupiecka.
K. ż. = kurs żeński.
DSŻ = dwuklasowa szkoła żeńska.
KD. = kurs dla dorosłych.
KM. = kurs maszynowy.

Matkowski Zygmunt, doktor filozofii, zawiadowca biblioteki nauczycielskiej, gospodarz kl. II. DSK. i kl. I. szk. uzup., uczył języka polskiego we wszystkich oddziałach szkoły i języka francuskiego w kl. I. i II. DSK, tygodniowo godzin 22.

Pawłowski Zdzisław, nauczyciel przedmiotów handlowych, zawiadowca archiwum handlowego, gospodarz K. ż. i kl. II. uzup., uczył w drugim półroczu rachunków kupieckich w kl. I. DSK., w kl. III. szk. uzup. i na KD; nauki o handlu i wekslach w kl. I. i II. DSK. i na K. ż.; buchalteryi w kl. II. szk. uzup.; kantoru praktycznego w kl. II. DSK., korespondencyi polskiej i prac kantorowych w kl. I. DSK., na K. ż. i na KD; gimnastyki w kl. przygct., I. i II. DSK.; tygodniowo godzin 35.

Jursa Józef, nauczyciel przedm. handl., sekretarz Dyrekeyi, zawiadowca pomocy koleżańskiej, gospodarz kl. III. szk. uzup., uczył buchalteryi w kl. I. DSK, korespondencyi polskiej i prac kantorowych w kl. I. DSŻ., korespondencyi niemieckiej w kl. III. szk. uzup., rachunków kupieckich w kl. II. DSK., pisma maszynowego w kl. II. DSK., na K. ż., w kl. III. szk. uzup. i na KM., tygodniowo godzin 24.

N a u c z y c i e l e p o m o c n i c z y :

Górowna Eugenia, gospodyni kl. I. DSŻ., zawiadowczyni biblioteki dla uczniów, uczyła rachunków kupieckich w kl. przyg. w kl. I. DSŻ., na K. ż., w kl. I. i II. szk. uzup., korespondencyi polskiej i prac kantorowych w kl. II. i III. szk. uzup., buchalteryi w kl. I. DSŻ., stenografii w kl. I. i II. DSK., w kl. I. DSŻ., na K. ż. i na KD., tygodniowo godzin 33.

Zmarz Szymon, zastępca nauczyciela gimn. real. T. S. L. w Białej za urlopem, gospodarz kl. I. DSK., uczył języka niemieckiego we wszystkich oddziałach szkoły, tygodniowo godzin 22.

N a u c z y c i e l e d o c h o d z ą c y :

Augustynowicz Mieczysław, nauczyciel szkoły ćwiczeń przy sem. naucz. T. S. L. w miejscu, uczył śpiewu w 2 godzinach tygodniowo.

Jahl Alojzy, Rada Wydziału Rady powiatowej w miejscu, uczył ustroju państwa i kraju w kl. II. DSK., tygodniowo godzin 1.

Kargol Adolf, nauczyciel główny seminarium naucz. T. S. L. w miejscu, zawiadowca gabinetu geograficznego, uczył geo-

grafii na K. ż., w kl. I, II. i III. szk. uzupeł., tygodniowo godzin 5.

Koestlich Roman, profesor gimnazjum real. T. S. L. w miejscu, uczył geografii w kl. I. i II. DSK., tygodniowo godzin 6

Kuś Władysław, nauczyciel szkoły ćwiczeń przy seminarjum naucz. T. S. L. w miejscu, uczył kaligrafii we wszystkich oddziałach szkoły, tygodniowo godzin 7.

Ks. Mączyński Władysław, katecheta gimnazjum real. T. S. L. w miejscu, uczył religii w kl. przygotow., tygodniowo godzin 2.

Staffowa Raymonde, nauczycielka szkoły wydziałowej żeńskiej T. S. L. w miejscu, uczyła języka francuskiego w kl. I. DSŻ. i na K. ż., tygodniowo godz. 6.

Zmiany w Gronie nauczycielskiem:

Wydział krajowy reskr. z dnia 16. września 1916 LW. 96.592 przeniósł Adama Dziebaję, nauczyciela pomocniczego tuż. zakładu w dotychczasowym charakterze do krajowej szkoły kupieckiej w Przemyśle.

Reskryptem z dnia 17. stycznia 1917, LW. 116.233 przydzielił Wydział krajowy nauczyciela etatowego Wawrzyńca Bienka w tym samym charakterze do Krajowej szkoły kupieckiej w Przemyśle do dnia 30. czerwca 1917. Godziny jego objął Zdzisław Pawłowski, naucz. etat. tutejszego Zakładu, zwolniony od wojska w myśl reskr. c. k. Rady szkolnej krajowej z dnia 12. stycznia 1917 L. 92/V.

Środki i zbiory naukowe.

A) Biblioteka nauczycielska.

Zawiadowca: Dr. Zygmunt Małkowski.

Otrzymano w darze:

Bestimmungen für den Geschäftsverkehr der österr.-ung. Bank, W. Góla: Temat do książkowania w interesie towarowym.

Zakupiono;

Witold Skalski: Zwięzły podręcznik księgowości pojedynczej i podwójnej. Tenże: Podręcznik księgowości pojedynczej do użytku w uzupełniających szkołach handlowych, Aleksander Karwan: Rewia, satyry i pamflety. Dr. Oskar R. v. Halecki: Das Nationalitäten Problem im alten Polen. Antoni Malecki: Gramatyka języka polskiego. Stan. Lipiński: Zasady buchalteryi. Henryk Chankowski: Wykład popularny korespondencyi handlowej, wyd. 3. A. L. Hickmanns: Geographisch-statistischer Universal Hand Atlas. Ed. Feuerstein: Das Ganze der Fabriks Buchhaltung (doppelt, u. amerik. System). H. Tolkmit: Die Kalkulation im Geschäftsleben. Dr. H. Bleicher: Allgemeine physische und Bevölkerungsstatistik. W. Wick: Grundriss der Handelswissenschaft. G. Bauder: Die Buchführung im Bankgeschäft. W. von de Dacle: Die moderne Fabrikbuchhaltung, 2. Aufl. F. Nansen: Sibirien, ein Zukunftsland. Dr. R. Reisch und Dr. Kreibitz: Bilanz und Steuer. Dr. Fr. Erdmann Petri: Handbuch der Fremdwörter. Dr. Karl Hassack: Leitfaden der Warenkunde. Für zweiklassige Handelsschulen. Dr. Gustav Paul: Somatologie und Hygiene. Dr. Theodor Altschul: Körper und Gesundheitslehre. Dr. Karl Zehden: Handels- und Verkehrsgeographie für zweiklassige Handelsschulen. Piotr Chmielowski: Historia literatury polskiej. Dr. Anatol Lewicki: Zarys historii polskiej. Piotr Chmielowski: Metodyka historii literatury polskiej. Ignacy Chrzanowski: Historia literatury niepodległej Polski. R. Pilat: Historia literatury polskiej T. II IV. Adam Mickiewicz: Dzieła, wyd. Twa. liter. im. A. Mickiewicza T. I—VI. Encyklopedia polska (Akademii Umie-

jętności) T. II, III. *Tadeusz Kistrzyn*: Polska korespondencya handlowa (2 egz.) *Ing. Kranz*: Geometrya poglądowa na kl. I. gimn. to samo: na kl. II. *Józef Tretiak*: Młodość Mickiewicza. *Herman Kluge*: Geschichte der deutschen Nationalliteratur. *Tschinkel Willamitzer*: Deutsche Sprachlehre für die Mittelschulen. *Bogucka Niewiadomska*: Wypisy polskie na kl. II. to samo: na kl. III. *A. Krasnowolski*: Gramatyka języka polskiego szkolna. *A. Gliński*: Stylistyka. *W. P. Seredyński*: Wypisy, przekłady i wzory form prozy i poezyi polskiej. *J. Tenner*: Technika żywego słowa. *Voigt und Wegde*: Deutsche Handelskorrespondenz für kaufmännische Fortbildungsschulen. *W. Góra*: Buchalterya dla dwuklasowych szkół handlowych, T. I. *Z. Gloger*: Księga rzeczy polskich. *Finkel i Głabiński*: Historia Monarchii austr. węgierskiej. *Dr. L. German*: Przegląd dziejów literatury powszechnej. *W. Zakrzewski*: Historia powszechna na klasy wyższe szkół średnich, T. I-III. *O. Leon*: Deutsche Gramatik und kurze Geschichte der deutschen Sprache. *Max Koch*: Geschichte der deutschen Literatur. *A. Calmes*: Die Fabriksbuchhaltung. *Ziegler-Dörfel*: Buchhaltung für höhere kaufmänn. Lehranstalten. *Dr. J. Kreibitz*: Kaufmännisches Rechnen für kaufmännische Fortbildungsschulen. T. II, III. Behörderlich genehmigte Privatanstalt für Maschinschreiben. *Glogowski & Co.*; *Bechtel und Glauser*: Französisches Sprach- und Lesebuch für 2-klassige Handelsschulen. *M. Berliner*: Schwierige Fälle und allgemeine Lehrsätze der kaufmänn. Buchhaltung. Praxis der Buchhaltung. *Dr. Stan. Głabiński*: Wykład ekonomii społecznej. *Dr. J. Buzek*: Administracya gospodarstwa społecznego. *K. Porjes*: Die Kontrolle bei der Manipulation und Buchführung. *Krzyżanowski i Kumaniecki*: Statystyka Polski. *St. Marciniak*: Książkowość kalkulacyjna. *Próchnicki F. i Wojciechowski K.* Wypisy polskie dla szkół średnich T. V. *Bogucka C. i Niewiadomska C.*: Nauka stylistyki i teorii literatury Kl. IV. *Krasnowolski Ad.*: Słowniczek frazeologiczny. *C. Bogucka, C. Niewiadomska i A. Warnkówna*: Podręcznik do ćwiczeń ortograficznych. *G. Kothbaum*: Lehrbuch der Algebra und politischen Arithmetik für höhere Handelsschulen, Teil 1. *R. Fiedler*: Lehrbuch der gewerblichen Buchführung und Wechselkunde für österreich. Textilschulen. *Bittner E.*: Die Fabriksbuchhaltung für Webereien. *Karitan S.*: Podręcznik korespondencyi kupieckiej. *Korbel St.*: Stenografia polska. *Amborski*: Gramatyka języka francuskiego. *Fleischner L.*: Der bürgerliche Unterricht in Österreich. Taschenwörterbuch der englischen und Sprache. *Rauter*: Anorganische chemische Industrie. *Rochussen*: Ätherische Öle und Riechstoffe. *Massod*:

Textilindustrie III. *Nordhausen*: Morphologie und Organographie der Pflauren. *Rein*: Pädagogik. *Elsenhaus*: Psychologie und Logik. *Mentz*: Geschichte der Stenographie. *Weiner*: Geschichte der Pädagogik. *Pawłowski St.*: Geografia dla klas wyższych szkół średnich, Cz. II. *Gustowski A.*: Towaroznawstwo branży kolonialnej i spożywczej. *Doranth*: Leitfaden für den Schreibmaschinenunterricht. *Hassack*: Lehrbuch der Warenkunde. *Mickiewicz A.*: Dzieła, wyd. T. Pini, T. 1—3. *Pawłowski Stan.*: Geografia Polski. *Reymont Wł.*: Wampir. *Weyssenhoff Józef*: Soból i panna. *Nałkowski W.*: Geografia rozumowa. wyd. 3.

W roku szkolnym 1916/17 przybyło dzieł 107 w 117 tomach. Biblioteka liczy z końcem roku ogółem 274 dzieł w 301 tomach.

B) Biblioteka dla uczniów.

Zawiadowca: Dr. Zygmunt Matkowski.

Zakupiono:

Różycki: Pamiętnik pułku jazdy wołyńskiej 1831 r. *Kraszewski J. I.*: Książd Kordecki. *Reymont Wł. St.*: Rok 1794, Ostatni sejm Rzeczypospolitej, tenże: Rok 1794, Nil desperandum. *Rodziewiczówna M.*: Czarny chleb. *Sierosławski*: Balonem do bieguna. *Umiński*: Wędrowiec leśny. *Sienkiewicz*: Wiry T. 1, 2. *Chrzęszczewska i Warnkówna*: Z biegiem Wisły. *Dokąd idziesz, Panie?* podług Quo Vadis H. Sienkiewicza. *Sybir*, Obrazy i wspomnienia. *Ostrowski St.*: Młodzi legionieści. *Verne J.*: Wyspa tajemnicza. *Umiński*: Czarodziejski okręt. *Boecker Stove*: Chata Wujas Tomasza.

W roku szkolnym 1916/17 przybyło dzieł 15 w 17 tomach, biblioteka uczniów liczy z końcem roku ogółem 139 dzieł w 173 tomach.*

C. Zbiór podręczników dla szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

Zawiadowca: Szymon Zmarz.

Zbiór ten liczy z końcem roku szkolnego 53 podręczników.

*) W sprawozdaniu z r. 1915/16 podano przez omyłkę liczbę tomów 207 zamiast 156.

D) Czasopisma.

Zakład prenumeruje lub otrzymuje w darze:

Dziennik urzędowy c. k. Rady szkolnej krajowej; *Verordnungsblatt des k. k. Ministerium für Kultus und Unterricht*; *Handelsmuseum*; Kupiec Poznański.

E) Zbiór środków do nauki historii naturalnej.

Zawiadowca: Michał Dubaj.

Zakupiono:

Okazy: „Gąbka“, „Sepia“, „Jedwabnik i jego rozwój biologiczny“, „Jałowiec“.

Bauer-Fischer: Tablice anatomiczne (4)

Bauer-Fischer: Pierwsza pomoc (tabl. 4).

Gabinet liczy z końcem roku szkolnego 1916/17 225 numerów, a 426 okazów.

F) Zbiór środków do nauki fizyki.

Zawiadowca: Michał Dubaj.

Zakupiono:

Okazy: „Barometr metalowy“, Wagę sklep.“

Obrazy: „Dzwon nurkowy“, „Waga pomostowa“, „Prasa hydrauliczna“.

Gabinet liczy 108 numerów, a 137 przyrządów.

G) Zbiór środków do nauki towaroznawstwa.

Zawiadowca: Michał Dubaj.

W roku 1916/17 zakupiono następujące przedmioty:

A) **Obrazy technol.**: *Goering Schmidt*: „Banany“, *Escher Maks*: „Garbarstwo“, „Fabrykacja cukru buraczanego“, „Warstat tkacki“, „Piece do wypalania węgla drzewnego“, *Wachsmuth*: „Kuźnia parowa“, „Piec Siemens-Martina“, *Zipser-Blau*: „Centryfuga“, „Młyn parowy“.

B) **Okazy i kolekcje**: „Materiały do farbowania“, „Materiały do apretury“, „Materiały do garbowania“, „Jedwab i jego przeróbka“, „Len, konopie i ich przeróbka“, „Bawełna i jej przeróbka“, „Wełna i jej przeróbka“, „Wyrób kamgarnu“, „Wyrób kasy“, „Przyrząd do badania zboża“, „Mikrometr“, „Przeróbki zbóż: pszenicy, żyta, jęczmienia, owsa, hreczki i prosa“, „Chleb żytni“, „Kartofel“, „Sledź“, „Mięso średnio tłuste“, „Ślonina“, „Smietana“, „Jałowiec“, „Żywiec“, „Warstat tkacki“, 1 mikroskop.

Ogółem gabinet liczy 137 numerów, a 1005 okazów.

H) Zbiór środków do nauki geografii.

Zawiadowca: Adolf Kargol.

W roku 1916/17 zakupiono:

„Globus ziemski“, „Najważniejsze formy powierzchni ziem“ okaz plastyczny, 9 obrazów geogr. opisowej: „Miasto fabryczne, Tryest (2), Kanał Panama, Borysław, Wieliczka, Kopalnia węgla, Kopalnia rudy żel., Okolice nad morzem Kasp. (sól morska)“, 60 obrazów do stereoskopu, Romera: „Atlas Polski“.

Z końcem roku szkolnego gabinet liczy 100 numerów.

I) Archiwum handlowe.

Zawiadowca: Zdzisław Pawłowski.

Zakupiono:

Kopiał oraz przybory do kopiowania listów kupieckich.

Otrzymano w darze:

Druki i formularze bankowe; druki i prospekta Tow. wzaj. ubezpieczeń w Krakowie; druki i prospekta tow. ubezpieczeń „Phönix“; druki i prospekta IV i V pożyczki wojennej; cenniki; druki i formularze banku biletowego; zbiór listów i prac kantorowych bankowych; druki i formularze wojennej kasy dla obrotu zbożem; zbiór druków wojennej centrali handlowej.

Zbiór ten posiada z końcem roku szkolnego 350 formularzy i druków.

K) Varia.

Zawiadowca: dyrektor Zakładu.

Zakupiono:

2 stoliki pod maszyny do pisania. Z Krajowej Szkoły kupieckiej w Brodach otrzymano: 1 maszynę do pisania „Remington“, 1 maszynę do pisania „Underwood“.

Zbiór ten posiada z końcem roku szkolnego: 12 stolików pod maszyny do pisania, 2 maszyny do pisania „Remington“ z tabulatorem, 2 maszyny do pisania „Smith & Bros“, 2 maszyny do pisania „Remington Standard“, 1 maszynę do pisania „Yost“, 3 maszyny do pisania „Underwood“, Trójkąt prostokątny, cyrkiel, kątomierz, zbiór figur geometrycznych, sztabę melrową, 1 maszynę do powielania „Rapax“, 1 wagę na listy. Delmas: 10 tablic do nauki obcych języków.

Pomoc dla ubogich uczniów.

A. Pomoc koleżańska uczniów Kr. S. K. w Białej.

Jak niżej podane sprawozdanie kasowe wykazuje, wynosił przychód w bieżącym roku szkolnym K 444 97, rozchód K 365 60, pozostaje zatem K 79 37 na rok szkolny 1917/18.

Poważną pozycję w przychodzie kasowym stanowią składki Grona nauczycielskiego, które również i w tym roku szkolnym opodatkowało się po 1,20% od swoich poborów.

Źródłem nowych przychodów był czysty dochód z wieczorku szkolnego, oraz 50% z opłat kursu dla dorosłych i maszynowego. P. T. ofiarodawcom składa się na tem miejscu serdeczne podziękowanie.

SPRAWOZDANIE KASOWE :

Przychód			Rozchód		
L.	T r e ś ć	K h	L.	T r e ś ć	K h
1	Stan kasy z u. r. szk.	50 84	1	Kupiono podręczników	195 70
2	Składki nauczycieli	108 90		szkolnych	
3	Składki uczniów i uczenie	59 28	2	Udzielono zapomóg	107 90
4	Datki publiczności	26 56	3	pożyczek	20 —
5	Odsetki	1 75	4	Kupiono ubrań	30 —
6	Dochód z wieczorku	84 40	5	Wydatki na wycieczkę	12 —
7	Rabat	5 95	6	Stan kasy z końcem czerwca b. r.	79 37
8	50% z opłat kursu dla dorosłych	48 75			
9	50% z opłat kursu maszynowego	26 50			
10	Dar WP. Pruskiej	9 20			
11	„ WP. Sędzimiry	10 —			
12	„ WP. Trzosa	3 40			
13	„ WP. Jurczyka	9 44			
		444 97			444 97

Kurator:

L. Dubowski m. p.

Przewodniczący:

L. Deimel m. p.

Skarbnik:

Józ. Jursa m. p.

B. Zasiłki stypendyalne.

Wydział krajowy przeznaczył na doraźne zapomogi dla uczniów i uczenie tutejszego Zakładu 750 K. Z zapomóg tych korzystali: uczenica kl. przyg. Witkówna Marya; z kl. I. DSK. Pindel Stefan i Dudek Franciszek; z kl. II. DSK. Piątek Ignacy, Sadlik Ignacy i Grzybowski Alojzy; z kl. DSŻ. Salówna Zofia i Pochludkówna Marya; z K. ż. Gawrońska Marya.

Wydział krajowy udzielił ponadto zasiłków stypendyalnych po K 120 dwom uczniom kl. II. DSK.: Kobieli Rudolfowi i Jędrzejce Antoniemu.

Wydział Rady powiatowej w Białej wypłacił tytułem zapomogi Zofii Salówniej, uczenicy kl. I. DSŻ. K 40.

C. k. Ministerstwo skarbu udzieliło uczenicy kl. I. DSŻ. Wandzie Wygodówniej stypendyum w kwocie K 200 rocznie.

C. Ulgi w opłatach szkolnych.

Wydział krajowy uwolnił 49 uczniów i uczenie od opłaty szkolnej w całości lub połowie.

D. Fundusz na założenie internatu dla uczniów zamiejscowych.

Fundusz ten wynosi obecnie z końcem roku szkolnego 1916/17 K 8000'48.

E. Zbiór podręczników szkolnych dla ubogich uczniów i uczenie.

Zawiadowczyni: Eugen a Górówna.

Kupiono :

Dr. A. Bolland, Towaroznawstwo; *T. Kistyn*, Nauka o handlu, 4 egz.; *W. Góra*, Buchalterya t. I. 4 egz.; *W. Góra*, Buchalterya t. II.; *A. Pawłowski*, Rachunki kupieckie t. I. 3 egz.; *A. Pawłowski*, Rachunki kupieckie t. II. 6 egz.; *Dr. Victor Lug*, Deutsche Sprachlehre 5 egz.; *Karol Zagajewski*, Książka niemiecka dla kl. I. szk. średn. 2 egz.; *Weyde-Goldberger*, Korrespondenz und Kontorarbeiten für 2-klas. Handelsschulen für Mädchen, 6 egz.; *Weyde-Goldberger*, Korrespondenz und Kontorarbeiten für 2-klas. Handelsschulen für Knaben, 3 egz.; *Stanisław Gayczak*, Deutsches Lesebuch für III.

Kl. der galizischen Bürgerschulen, 5 egz.; *Józef Rostafiński*, Wiadomości z historyi naturalnej dla szkół wydziałowych, 3 egz. *Wł. Żłobicki*, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. klasy szkół średnich, 2 egz. *Dr. M. Reiter*, Czytania polskie dla III. kl. szkół średnich, 2 egz. *A. Gutkowski*, Wiadomości polityczne i społeczne, 5 egz.; *Adolf Tuma*, Nemecka citanka pro skoly obchodni; *Próchnicki i Wojciechowski*, Wypisy polskie dla szkół średnich t. V. 7 egz.; *Tarnowski-Bobin*, Wypisy polskie dla szkół wyższych realnych i seminaryów nauczycielskich, t. II. 4 egz.; *S. Karitan*, Podręcznik korespondencyi kupieckiej i prac kantorowych, 5 egz.

Otrzymano w rabacie :

Franciszek Konarski, Gramatyka języka polskiego dla IV. kl. szkół 5 i 6 klasowych; *S. Karitan*, Podręcznik korespondencyi kupieckiej i prac kantorowych, 2 egz.; *Bechtel und Glauser*, Französisches Sprech und Lesebuch, 3 egz.

Zbiór ten liczy razem 109 egzemplarzy.

Spis książek

używanych w roku szkolnym 1916/17.

Klasa przygotowawcza.

Język polski: Dr. Maryan Reiter, Czytania polskie dla klasy III. szkół średnich. **Franciszek Konarski**, Gramatyka języka polskiego. **Język niemiecki:** Gayczak, Deutsches Lesebuch für die III. Klasse der galizischen Bürgerschulen, Dr. Lug, Deutsche Gramatik für Handelsschulen. **Rachunki:** A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I. **Geometrya:** Kranz, Geometrya poglądowa, część I i II. **Fizyka:** Władysław Żłobicki, Wiadomości z fizyki dla III. i IV. kl. szkół średnich. **Geografia:** Engeniusz Romer, Geografia. **Historya naturalna:** Józef Rostafiński, Wiadomości z historyi naturalnej dla szkół wydziałowych.

Klasa pierwsza.

Język polski: Próchnicki i Wojciechowski, Wypisy polskie dla szkół średnich tom V. **Język niemiecki:** Adolf Tuma, Nemecka citanka pro skoly obchodni. Dr. Victor Lug, Deutsche Sprachlehre für zweiklassige Handelsschulen. **Rachunki kupieckie:** A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I. **Buchalterya:** W. Góra, Podręcznik do nauki buchalteryi tom I i II. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. **Korespondencya:** S. Karitan, Podręcznik korespondencyi kupieckiej (handlowej) i prac kantorowych. **Prace kantorowe:** Christof-Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. **Nauka o handlu i wekslach:** Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. **Towaroznawstwo:** Bolland, Podręcznik towaroznawstwa. **Geografia handlowa:** dr. Karl Zehden u. dr. Theodor Cicalek, Leitfaden der Handels- und Verkehrsgeographie für zweiklassige Handelsschulen. B. Kozenn, Atlas geograficzny. **Stenografia:** Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej część I.

Klasa druga.

Język polski: Tarnowski Bobin, Wypisy polskie dla klas wyższych szkół realnych i seminaryów nauczycielskich, tom II. **Język niemiecki:** Adolf Tuma, Nemecka citanka pro skoly obchodni. Dr. V. Lug, Deutsche Sprachlehre für zweiklassige Handelsschulen. **Korespondencya niemiecka:** Weyde u. Goldberger, Korrespondenz und Kontorarbeiten für zweiklassige Handelsschulen für Knaben. **Rachunki kupieckie:** A. Pawłowski, Rachunki kupieckie, tom II. **Nauka o handlu i wekslach:** Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. **Korespondencya:** S. Karitan, Podręcznik korespondencyi kupieckiej (handlowej) i prac kantorowych. **Prace kantorowe:** Christof Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. **Buchalterya:** W. Gora, Podręcznik do nauki buchalteryi tom II. **Geografia handlowa:** Dr. Karl Zehden und dr. Theodor Cicalak, Leitfaden der Handels- und Verkehrsgeographie für zweiklassige Handelsschulen. B. Kozenn, Atlas geograficzny. **Towaroznawstwo:** A. Bolland, Podręcznik Towaroznawstwa. **Stenografia:** Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej część II.

Klasa pierwsza żeńska.

Podręczniki tesame, co w klasie pierwszej męskiej.

Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie, tom I i II. **Buchalterya:** Witold Skalski, Związły podręcznik księgowości pojedynczej i podwójnej. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. **Korespondencya:** S. Karitan, Podręcznik korespondencyi kupieckiej (handlowej) i prac kantorowych. **Prace kantorowe:** Christof-Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. **Korespondencya niemiecka:** Weyde u. Goldberger, Korrespondenz und Kontorarbeiten für zweiklassige Handelsschulen für Mädchen. **Nauka o handlu i wekslach:** Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. **Geografia handlowa:** Romer, Mała geografia handlowa. B. Kozenn, Atlas geograficzny. **Stenografia:** Karol Czajkowski, Nauka stenografii polskiej.

Szkoła handlowa uzupełniająca koedukacyjna.

Klasa pierwsza.

Język polski: Druga książka polska do czytania dla szkół przemysłowych. Język niemiecki: Alois Bruhns, Lese- und Sprachbuch für kaufmännische Fortbildungsschulen. Rachunki: A. Pawłowski, Nauka rachunków przemysłowych tom I. i II. Geografia: Eugeniusz Romer, Geografia.

Klasa druga.

Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I. Buchalterya: Witold Skalski, Podręcznik księgowości pojedynczej, do użytku w uzupełniających szkołach handlowych. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. Korespondencya: S. Karitań, Podręcznik korespondencyi kupieckiej (handlowej) i prac kantorowych. Prace kantorowe: Christof Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. Nauka o handlu i wexlach: Tadeusz Kistryn, Zarys nauki o handlu. Geografia: E. Romer, Mała geografia handlowa. Język niemiecki: Alois Bruhns, Lese- und Sprachbuch für kaufmännische Fortbildungsschulen.

Klasa trzecia.

Rachunki kupieckie: A. Pawłowski, Rachunki kupieckie tom I i II. Buchalterya: Witold Skalski, Podręcznik księgowości pojedynczej, do użytku w uzupełniających szkołach handlowych. A. Pawłowski, Tematy buchalteryjne. Korespondencya: S. Karitań, Podręcznik korespondencyi kupieckiej (handlowej) i prac kantorowych. Prace kantorowe: Christof Passendorfer, Zasadnicze pojęcia z zakresu prac kantorowych. Korespondencya niemiecka: Dr. Ludwig Voigt und Julius Weyde, Deutsche Handelskorrespondenz für kaufmännische Fortbildungsschulen. Geografia handlowa: E. Romer, Mała geografia handlowa.

Przegląd planu nauki

dwuklasowej szkoły kupieckiej wraz z klasą przygotowawczą.

Przedmioty	Klasa przygot.	Klasa I.		Klasa II.		Razem
		I. p.	II. p.	I p.	II. p.	
A. Przedmioty obowiązkowe:						
1 Religia	2	—	—	—	—	2
2 Język polski	4	4	4	3	3	11
3 Język niemiecki	—	6	6	6	6	17
4 Rachunki kupieckie	5	5	3	4	4	13
5 Geometrya	2	—	—	—	—	2
6 Nauka o handlu i wekslach	—	4	2	3	3	6
7 Korespondencya i prace kaut	—	2	4	3	—	4 ^{1/2}
8 Buchalterya	—	2	4	4	—	5
9 Kantor praktyczny	—	—	—	—	7	3 ^{1/2}
10 Geografia	3	3	3	3	3	9
11 Historia naturalna	4	—	—	—	—	4
12 Fizyka	4	—	—	—	—	4
13 Towaroznawstwo	—	3	3	3	3	6
14 Nauka o ustroju państwa i kraju	—	—	—	1	1	1
15 Stenografia	—	2	2	2	2	4
16 Kaligrafia	2	1	1	1	1	4
	31	32	32	33	33	96
B. Przedmioty nadobowiązkowe						
1 Język francuski	—	3	3	3	3	6
2 Pisanie na maszynie	—	—	—	2	2	2
3 Gimnastyka	—	2	2	2	2	4
4 Śpiew	—	1	1	1	1	2

Przegląd planu nauki

Dwuklasowej szkoły handlowej żeńskiej.

P r z e d m i o t y	Klasa I.		Klasa II		Razem
	I. p.	II. p.	I. p.	II. p.	
Przedmioty obowiązkowe:					
1. Język polski	3	3	3	3	6
2. Język niemiecki	4	4	4	4	8
3. Rachunki kupieckie	5	3	3	3	7
4. Nauka o handlu i wexłach	3	1	2	2	4
5. Korespondencya i prace kantor.	2	4	3	—	4 ^{1/2}
6. Buchalterya	2	4	4	—	5
7. Kantor praktyczny	—	—	—	7	3 ^{1/2}
8. Geografia handlowa	2	2	2	2	4
9. Stenografia	2	2	2	2	4
10. Kaligrafia	1	1	1	1	2
Razem	24	24	24	24	48
Przedmioty nadobowiązkowe:					
11. Towaroznawstwo	3	3	3	3	6
12. Pisanie na maszynie	—	—	2	2	2
13. Nauka gospodarstwa i higieny	2	2	2	2	4
14. Język francuski i koresponden.	3	3	3	3	6
15. Gimnastyka	2	2	2	2	4
16. Śpiew	1	1	1	1	2

Przegląd planu nauki na jednorocznym kursie handlowym żeńskim.

I. Przedmioty obowiązkowe.

1. Rachunki kupieckie	4
2. Książkowość (buchalterya) kupiecka	4
3. Korespondencya i prace kantorowe	2
4. Nauka o handlu i wekslach	2
5. Geografia handlowa	2
6. Stenografia	2
7. Kaligrafia	1
8. Pisanie na maszynie	1
9. Język i korespondencya niemiecka	4
Razem	22

II. Przedmioty nadobowiązkowe.

1. Język i korespondencya francuska	3
---	---

Przegląd planu nauki szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

L.	PRZEDMIOT	Klasa I.	Klasa II.	Klasa III.	Razem
	A. Przedmioty obowiązkowe :				
1	Język polski	2	—	—	2
2	Język niemiecki	2	2	2	6
3	Rachunki	2	2	2	6
4	Buchalterya	—	IIp. 2	2	3
5	Korespondencya i prace kant.	—	1	1	2
6	Nauka o handlu i wekslach	—	Ip. 2	—	1
7	Geografia handlowa	1	1	1	3
8	Kaligrafia	1	—	—	1
	Razem	8	8	8	24
	B. Przedmiot nadobowiązkowe :				
1.	Stenografia	—	2	2	4
2.	Pisanie na maszynie	—	—	2	2
	Razem	—	2	4	6

Przegląd planu nauki 6 miesięcznego zawodowego kursu dla dorosłych znajduje się na ostatniej stronie.

Spis imienny

uczniów i uczenie w roku szkolnym 1916/17.

Klasa przygotowawcza koedukacyjna.

Adamski Franciszek	Koryzmówna Eugenia
*Bojdys Ludwik	Kubica Ludwik
Cichowska Aniela Irena	Kubicówna Elżbieta
Dobija Franciszek	*Kutkowski Teodor
Fajterek Józef	*Lillówna Cecylia
Franek Józef	*Łaszczyński Adela
*Gandzel Frydor	Mydlarska Eugenia
Górowski Karol	Pałuchówna Aniela
Goldszlag Jakób	Pałosz Leon
*Grzywówna Zofia	Pipper Józef
*Hejnicki Franciszek	Prusówna Elfryda
Jakobcówna Marya	Sordylówna Marya
Janiecówna Marya	Tobiasz Władysław
*Jasieczek Zygmunt	Wawakówna Rozalia
*Kaczmar Józef	Węglarzówna Anna
Karkoszkówna Helena	Wilkówna Marya
Kleinfeldówna Klara, pryw.	Zondek Stanisław
*Kobierska Wanda	

Klasa pierwsza męska.

Bieniek Andrzej, prywatysta.	Kutkowski Włodzimierz
Dobija Wilhelm	*Łuczyński Józef
Dudek Franciszek	*Mojżyszek Bronisław
Fołta Rudolf	Peterko Józef
*Frydrych Tadeusz	Pindel Stefan
Janik Robert, prywatysta.	Roszkowski Roman
Jasek Rudolf	Rzepecki Władysław, pryw.
Howski Stanisław	*Sienkiewicz Wiktor
**Jura Edmund	Skut Edward
Iżewski Stanisław, prywatysta.	Świerczek Józef
Kaloč Rudolf	Tomecki Wilhelm
Kłodnicki Juliusz, pryw.	Welz Czesław
Kowalski Bronisław	Wilk Stanisław
Kubica Józef	Zych Kazimierz

Uwaga: uczniowie i uczenie oznaczeni gwiazdką wystąpili w ciągu roku szkolnego, zaś 2 gwiazdkami zostali wzięci do wojska. Nazwiska uczniów i uczenie, którzy otrzymali stopień pierwszy z odznaczeniem, wyróżniono tłustym drukiem.

Klasa druga.

Grzybowski Alojzy
Jędrzejko Antoni
**Kobiela Rudolf
Kraus Rudolf Franciszek
Łaciok Franciszek Teofil
Kubica Jan, pryw.

Piątek Ignacy
Sadlik Ignacy
**Sienkiewicz Franciszek
Sikora Mieczysław
Stawowczyk Józef
Wejtowi z Kazimierz, pryw.

Klasa pierwsza żeńska.

*Barzyńska Marya
Bakówna Marya
Bühlówna Joanna
Cholewczukówna Antonina
*Chrobakówna Stefania
Ciszyńska Eugenia
Erdmanówna Paulina
Gulewiczówna Marya Irena
Heymanówna Blanka
Kasztelnikówna Anna
Kleczyńska Józefa
Klimaszewska Zofia
*Komuniecka Marya
Kosowska Julia
Kosowska Marya
*Kraśńska Helena
Kronówna Zofia Katarzyna
*Kubicówna Julia
Kutkówna Marya
Malcherówna Wanda

*Marcinkowska Wiktorya
Mostowikówna Anna
Mroczkówna Klementyna
Pfeiferówna Walerya
*Płonkówna Walerya
Pochlutekówna Marya
Ruskówna Bronisława
Ryznałówna Helena
Salówna Zofia Marya
Schneidrówna Ludwika
Scholcówna Kamila
Steinówna Anna
Steinówna Władysława
Szumska Zofia
Tyszkowska Zofia, pryw.
Wilkówna Cecylia
Wujakowska Antonina
Wolnówna Stanisława
Wygodówna Wanda
Zegartowską Jadwiga

Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Adamska Zofia
Albigowska Antonina Wanda
Bardecka Marya
Bantrówna Stefania Marya
Białkówna Marya
Bólnaówna Karolina Aniela
Brakówna Elżbieta
Bydlińska Czesława Agnieszka
Bydlińska Helena Marya
Cabakówna Florentyna
Cechlińska Janina
Chrzanowska Wanda
*Czajkowska Helena
Dubielówna Antonina
Eisenbeiserówna Helena
Gawrońska Marya Karolina
Gąsiorkówna Helena
Golasikówna Helena
Gorylówna Marya
Janikówna Walerya
Jaremówna Helena Janina
Zającówna Jadwiga Helena

Jarska Ludmiła Marya Alojzya
Jaxówna Melania Agnieszka
Jaxówna Rozalia
Kejdanówna Gertruda
Kokoszkówna Leontyna Marya
Korinanówna Stefania
Krywalcówna Kamila Michalina
Alfreda
Lizakówna Zofia
Miksiówna Melania Katarzyna
Nadachowska Zofia Ignaca
Obercówna Józefa
Orzechówna Stanisława Marya
Osuchowska Jadwiga Urszula
Ozaistówna Marya
Pająkówna Aniela
Pruska Felicya
Sordylówna Bronisława
*Wiewiorówna Aniela
Wyżlińska Michalina Zofia
Vičkówna Anna

6-miesięczny Kurs zawodowy dla dorosłych.

Dr. Bielański Julian
Błaszkwiczówna Stanisława, B. Hw. R. K. St.
Dwornicki Adam
Hrycko Andrzej
Hausner Roman, B. Hw. R. K.
Iżewski Stanisław
Kurdzielowna Emilia, Hw. K. St.
Kuziński Stanisław, B. Hw. R. K.
Dr. Ohanowicz Alfred
Peszatówna Helena, Hw. R. K. St.
Wiernek Michał, B. Hw. R. K. St.
Wierzbianańska Czesława

Absolwenci i absolwentki, oznaczeni początkowymi literami poszczególnych przedmiotów, przystąpili do egzaminu.

B = buchalterya pojedyncza i podwójna w interesie towarowym.
Hw = Nauka o handlu i wekslach.
K = Korespondencya handlowa i prace kantorowe.
R = Rachunki kupieckie.
St = Stenografia.

Kurs pisma maszynowego*

Bronikowska Stefania
Czajkowska Helena
Jaworska Stefania
Kosowska Helena
Latkówna Bronisława
Lechówna Helena
Lorencówna Bronisława
Marecka Stefania
Popadeńczukówna Aniela
Raczkówna Rozalia
Swaryczewska Katarzyna
Śliwińska Marya
Welzmanówna Eugenia
Żarnowska Otylia

Uwaga: Uczennice, wyróżnione tłustym drukiem otrzymały świadectwo.

Wykaz uczniów i uczenie szkoły kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej.

Klasa pierwsza.

Böhmówna Marta
Czudernówna Anna
*Godziszówna Antonina
Jakóbcówna Otylia
Janicka Aniela
*Jaworska Marya
*Jużakówna Gizela
*Kaniówna Józefa
Kobielówna Walerya
Kosowska Helena
Kosówna Emilia Karolina

Kosówna Helena
Luxówna Małgorzata
Laszczak Karol
Marcinkowski Władysław
Matyja Mieczysław Roman
*Mojżeszówna Helena
Pawlita Teodor
*Podgórny Karol
Ponicki Franciszek
*Studnicka Stefania
Suchoniówna Zuzanna

Klasa druga.

Bojdysówna Stefania
Chrobakówna Stefania
*Gąsiorówna Elżbieta
Harędzińska Marya
Januszówna Tekla
Jurkiewiczówna Marya
*Kamińska Józefa
Kluskówna Stefania
*Krzyżowski Antoni
Kudłacikówna Aniela
Kutrzebska Elwira
Laska Zygfryd
Laskówna Marya
Łatkówna Bronisława
Lorenzówna Bronisława

Marcinkowska Wiktorya
Matyszkiewiczówna Filomena
*Migdałówna Marya
Mrugaczówna Walerya
Nowakówna Matylda
Nyczówna Leopoldyna
Pachlopnikówna Stefania
*Płonkówna Walerya
*Pobożna Józefa
Rączkówna Leokadya
Rączkówna Natalia
Szymańska Walerya
*Weiss Karol
Wojtasówna Terezya
Woźniak Tadeusz

Klasa trzecia.

Cieślówna Zofia
Laska Jan
Majdakówna Walerya

Peterkówna Tekla
Prusówna Marta
Piolesówna Julia
Żurówna Marya

	2-klasowa szkoła handlowa męska wraz z klasą przygo- wawczą koedukacyjną			
	Przyg.	kl. I.	kl. II.	Razem
Na początku roku szkolnego przyjęto uczniów i uczenie zwyuczajnych	31	23	10	64
uczniów prywatystów	—	2	2	4
w ciągu roku wstąpiło uczniów i uczenie zwyuczajnych	3	—	—	3
uczniów prywatystów	1	3	—	4
Razem	35	28	12	74
w ciągu roku opuściło Zakład	10	5	2	17
z końcem roku szkolnego po zostało	25	23	10	58
I. Według miejsca urodzenia:				
z Białej i Lipnika	6	6	1	13
„ powiatu bialskiego	9	5	3	17
„ „ żywieckiego	1	—	2	3
„ „ wadowickiego	1	—	—	1
„ „ oświęcimskiego	1	1	—	2
„ innych powiatów	7	8	1	16
„ Śląska	—	3	2	5
„ Moraw	—	—	—	—
„ Królestwa Polskiego	—	—	1	1
Razem	25	23	10	58
II. Według zamieszkania rodziców:				
z Białej i Lipnika	6	9	2	17
„ powiatu bialskiego	11	4	4	19
„ „ żywieckiego	1	1	—	2
„ „ wadowickiego	1	—	1	2
„ „ oświęcimskiego	2	1	—	3
„ innych powiatów	4	—	1	5
„ Śląska	—	8	2	10
„ Moraw	—	—	—	—
„ Królestwa Polskiego	—	—	—	—
„ Ameryki	—	—	—	—
Razem	25	23	10	58

zestawienie.

Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna				2-klasowa szkoła handlowa żeńska			Jednoroczny kurs handlowy żeński	6-miesięczny zawodowy kurs dla dorosłych	3- miesięczny kurs maszynowy	Razem w całym Zakładzie
kl. I.	kl. II.	kl. III.	Razem	kl. I.	kl. II.	Razem				
16	22	7	45	36	—	36	41	12	14	212
—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	5
6	8	—	14	3	—	3	1	—	—	21
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
22	30	7	59	40	—	40	42	12	14	242
7	7	—	14	7	—	7	2	—	—	40
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202
5	11	3	19	2	—	2	—	—	—	34
3	5	3	11	1	—	1	1	—	—	30
—	—	—	—	3	—	3	13	—	—	19
2	3	—	5	4	—	4	3	—	—	13
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	3
3	1	1	5	20	—	20	21	—	—	62
1	1	—	2	2	—	2	2	—	—	11
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	3
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202
7	18	4	29	12	—	12	11	—	—	69
3	4	1	8	1	—	1	2	—	—	30
—	—	—	—	3	—	3	13	—	—	18
2	1	—	3	2	—	2	4	—	—	11
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3
1	—	1	2	13	—	13	9	—	—	29
—	—	1	1	1	—	1	1	—	—	13
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
1	—	—	1	1	—	1	—	—	—	2
1	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202

2-klasowa szkoła handlowa męska wraz z klasą przygo- wawczą koedukacyjną				
	przyg.	kl. I.	kl. II.	Razem
III. Według wyznania:				
rzymsko katolickiego	24	22	10	56
grecko katolickiego	—	1	—	1
ewangelickiego	—	—	—	—
mojżeszowego	1	—	—	1
Razem	25	23	10	58
IV. Według narodowości:				
polskiej	25	23	10	58
niemieckiej	—	—	—	—
Razem	25	23	10	58
V. Według wykształcenia przed wstępnego:				
z ukończoną szkołą ludową	—	—	—	—
„ „ I kl. szkoły wydz.	—	—	—	—
„ „ II „ „ „	—	—	—	—
„ „ III „ „ „	—	5	—	5
„ „ IV „ „ „	—	—	—	—
„ „ V „ „ „	—	—	—	—
„ „ IV „ „ „ średn.	—	2	—	2
„ „ V „ „ „	—	—	—	—
„ „ kurs. wstęp. do sem.	—	—	—	—
„ „ I kursem semin.	—	—	—	—
„ „ II „ „ „	—	—	—	—
„ „ kl. przyg. tut. Zakł.	—	8	—	8
„ „ I klasą	—	—	10	10
„ „ I kl. szkoły han- dlowej uzupełn. tut. Zakładu	—	—	—	—
„ „ II kl. szkoły han- dlowej uzupełn. tut. Zakładu	—	—	—	—
„ maturą seminaryjalną	—	2	—	2
„ „ gimnazyalną	—	1	—	1
„ ukończonym uniwersytetem	—	—	—	—
dobrowolnie klasę powtarzają	—	—	—	—
repetentów	2	2	—	4
na podstawie egzamin. wstępn.	23	3	—	26
Razem	25	23	10	57

Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna				2-klasowa szkoła handlowa żeńska			Jednoroczny kurs handlowy żeński	6-miesięczny zawodowy kurs dla dorosłych	3-miesięczny kurs maszynowy	Razem w całym Zakładzie
kl. I.	kl. II.	kl. III.	Razem	kl. I	kl. II	Razem				
15	23	7	45	31	—	31	39			171
—	—	—	—	—	—	—	—			1
—	—	—	—	1	—	1	—			1
—	—	—	—	1	—	1	1			3
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202
15	22	7	44	33	—	33	40	12	14	201
—	1	—	1	—	—	—	—	—	—	1
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202
8	—	—	8	—	—	—	—	1		9
3	—	—	3	—	—	—	—	—		3
3	1	—	4	—	—	—	—	—		4
—	6	—	6	9	—	9	21	2		43
—	—	—	—	11	—	11	8	—		19
—	—	—	—	1	—	1	2	—		3
—	—	—	—	4	—	4	1	1		8
—	—	—	—	1	—	1	—	1		2
1	—	—	1	—	—	—	—	—		1
—	—	—	—	1	—	1	2	—		3
—	—	—	—	—	—	—	2	—		2
—	—	—	—	1	—	1	—	—		9
—	—	—	—	—	—	—	—	—		10
—	—	—	—	—	—	—	—	—		
—	16	—	16	—	—	—	—	—		16
—	—	6	6	—	—	—	—	—		6
—	—	—	—	—	—	—	—	3		5
—	—	—	—	—	—	—	—	—		1
—	—	—	—	—	—	—	—	4		4
—	—	1	1	—	—	—	—	—		1
—	—	—	—	—	—	—	2	—		6
—	—	—	—	5	—	5	2	—		33
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202

				2-klasowa szkoła handlowa męska wraz z klasą przygo- wawczą koedukacyjną
				przyg. kl. I. kl. II. Razem
VI. Według wieku :				
urodzonych w roku 1884	—	1	—	1
„ „ „ 1888	—	—	2	2
„ „ „ 1891	—	1	—	1
„ „ „ 1892	—	—	—	—
„ „ „ 1893	—	—	1	1
„ „ „ 1894	—	—	—	—
„ „ „ 1895	—	1	—	1
„ „ „ 1896	2	—	—	2
„ „ „ 1897	—	1	1	2
„ „ „ 1898	—	—	—	—
„ „ „ 1899	1	2	1	4
„ „ „ 1900	3	4	5	12
„ „ „ 1901	5	7	—	12
„ „ „ 1902	6	6	—	12
„ „ „ 1903	8	—	—	8
Razem	25	23	10	58
VII. Według zajęcia rodziców :				
kupców	2	—	—	2
rolników	5	7	3	15
rękodzielników	6	1	2	9
urzędników państw. i krajowych	—	4	—	4
„ „ „ prywatnych	—	1	1	2
podurzędników	—	3	—	3
funkcyjnarjusz y kolejowych	2	1	—	3
nauczycieli	1	—	—	1
restauratorów	2	—	—	2
robotników fabrycznych i kolej.	7	4	1	12
sierót	—	1	3	4
sług rządowych	—	1	—	1
przemysłowców	—	—	—	—
Razem	25	23	10	58

Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna				2-klasowa szkoła handlowa żeńska			Jednoroczny kurs handlowy żeński	6-miesięczny zawodowy kurs dla dorosłych	3-miesięczny kurs maszynowy.	Razem w całym Zakładzie
kl. I.	kl. II.	kl. III.	Razem	kl. I	kl. II	Razem				
—	—	—	—	—	—	—	—			1
—	—	—	—	—	—	—	—			2
—	—	—	—	—	—	—	—			1
—	—	—	—	—	—	—	1			1
—	—	—	—	1	—	1	1			3
—	—	1	1	1	—	1	—			2
1	—	—	1	—	—	—	—			2
—	2	—	2	—	—	—	1			5
2	2	—	4	1	—	1	3			10
1	2	2	5	1	—	1	5			11
4	1	4	9	5	—	5	7			25
1	10	—	11	7	—	7	12			42
4	2	—	6	13	—	13	6			37
1	4	—	5	4	—	4	4			25
1	—	—	1	—	—	—	—			9
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202
1	1	—	2	1	—	1	—			5
1	—	1	2	2	—	2	3			22
8	13	4	25	3	—	3	8			45
—	—	—	—	10	—	10	11			25
—	1	1	2	6	—	6	6			16
2	1	—	3	2	—	2	1			9
—	2	—	2	1	—	1	5			11
—	—	—	—	—	—	—	2			3
—	—	—	—	—	—	—	—			2
2	4	1	7	1	—	1	3			23
1	1	—	2	5	—	5	—			11
—	—	—	—	1	—	1	1			3
—	—	—	—	1	—	1	—			1
15	23	7	45	33	—	33	40	12	14	202

	2-klasowa szkoła handlowa męska wraz z klasą przygo- wawczą koedukacyjną			
	przyg	kl. I.	kl. II.	Razem
Wynik klasyfikacji.				
Świadectwo stopnia I. z odzna- czeniem otrzymało	7	6	4	17
„ stopnia I. otrzymało	14	4	4	22
„ „ II. „	2	2	—	4
„ „ III. „	—	1	—	1
Do egzaminu poprawczego prze- znaczono	2	5	—	7
do egzaminu uzupełniającego przeznaczono	—	1	—	1
Nieklasyfikowano	—	4	—	6
Razem .	25	23	10	58
Wynik klasyfikacji uczniów wziętych do wojska :				
Świadectwo stopnia I. z odzna- czeniem otrzymało			1	
Świadectwo stopn. I. otrzymało		1	1	
Razem .		1	2	3

Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna				2-klasowa szkoła handlowa żeńska			Jednoroczny kurs handlowy żeński	6-miesięczny zawodowy kurs dla dorosłych	3-miesięczny kurs maszynowy	Razem w całym Zakładzie
kl. I	kl. II.	kl. III	Razem	kl. I	kl. II	Razem				
3	3	5	11	19	—	19	18			65
7	14	1	22	9	—	9	20			73
—	3	—	3	3	—	3	—			10
—	1	—	1	1	—	1	—			3
—	—	—	—	—	—	—	—			7
—	—	—	—	—	—	—	2			3
5	2	1	8	1	—	1	—			15
5	23	7	45	33	—	33	40	12*	14*	202

* 6 absolwentów kursu dla dorosłych oraz

* 7 „ „ pisma maszynowego otrzymało świadectwa

Ogłoszenia dotyczące wpisów

na rok szkolny 1917/18.

A) 2-klasowa szkoła kupiecka wraz z klasą przygotowawczą.

Wpisy uczniów do klasy przygotowawczej, koedukacyjnej, pierwszej i drugiej odbędą się w pierwszym terminie od dnia 28. czerwca do dnia 5. lipca, w drugim terminie od dnia 28. sierpnia do 4 września od godziny 10 do 12 rano, zaś po południu od godziny 4 do 6 w kancelaryi Dyrekcji; w czasie wakacji od godziny 11 do 12 przedpołudniem, z wyjątkiem niedziel i świąt.

Uczniowie zgłaszać się mają osobiście w towarzystwie rodziców lub opiekunów albo wykazać się pisemnem ich zezwoleniem na przyjęcie i mają wypełnić kartę wpisu. Uczniowie wstępujący do klasy przygotowawczej lub pierwszej, mają przy zgłoszeniu się przedłożyć metrykę chrztu lub urodzenia i ostatnie świadectwo szkolne.

a) **Klasa przygotowawcza.** Warunkiem przyjęcia do klasy przygotowawczej jest ukończenie 13 lat życia w roku kalendarzowym, w którym uczeń pragnie wstąpić do zakładu, ukończenie szkoły ludowej oraz zdania egzaminu wstępnego z języka polskiego i rachunków.

Wymagania przy egzaminie wstępnym. 1) Z języka polskiego: uczeń ma łatwy ustęp dany do czytania opowieść i napisać dyktat bez błędów ortograficznych, Nadto ma wykazać znajomość zasadniczych wiadomości z gramatyki. 2) Z rachunków: biegłość w 4 głównych działaniach rachunkowych.

b) **Klasa pierwsza.** Warunkiem przyjęcia do klasy pierwszej jest ukończenie 14 lat życia w roku kalendarzowym, w którym uczeń pragnie wstąpić do zakładu, tudzież ukończenie trzech klas szkoły średniej lub wydziałowej albo klasy przygotowawczej; nadto przyjmuje się do klasy pierwszej uczniów, którzy posiadają wyżej wymieniony wiek, uczynili zadać obowiązkowi uczęszczania do szkoły ludowej w myśl artykułu 31. ust. kraj. z r. 1895 i złożą egzamin wstępny z materiału naukowego klasy przygotowawczej (język polski i niemiecki, rachunki, geometrya, geografia, fizyka i historya naturalna). Taksa za egzamin wstępny wynosi 24 K.

c) **Klasa druga.** Aby być przyjętym do klasy drugiej należy wykazać się ukończeniem z dobrym postępem klasy pierwszej tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej.

Każdy uczeń ma wypełnić kartę wpisu, przy pierwszym przyjęciu złożyć takse wstępną w wysokości 4 K, a corocznie 2 K, jako datkę na środki naukowe. Opłata szkolna w 2-klasowej szkole kupieckiej oraz w klasie przygotowawczej wynosi miesięcznie 6 K. Uczniowie niezamożni, a odznaczający się pilnością, mogą uzyskać uwolnienie w całości lub połowie.

Do szkoły mogą być także przyjęci prywatyści, którzy nie uczęszczają na naukę szkolną, lecz zdają z końcem każdego roku szkolnego egzamin. Prywatysta oprócz wspomnianych opłat, przepisanych dla uczniów zwyczajnych, ma złożyć przed egzaminem takse egzaminacyjną w kwocie 36 K.

Świadectwo odejścia 2-klasowej szkoły handlowej zastępuje dowód należytego ukończenia nauki w przemyśle handlowym. Ponadto przysługuje absolwentom prawo dwuletniej służby wojskowej.

Egzamina poprawcze i wstępne odbędą się dnia 4. września o godz. 9. rano.

Nauka się rozpocznie dnia 6. września 1917.

B) 2-klasowa szkoła handlowa żeńska.

Wpisy i egzamina wstępne odbędą się jak w 2-klasowej szkole kupieckiej.

Warunkiem przyjęcia do **klasy pierwszej** jest ukończenie 14 lat życia w roku kalendarzowym, w którym uczynica pragnie wstąpić do zakładu, tudzież ukończenie 3 klas szkoły wydziałowej lub średniej albo klasy przygotowawczej koedukacyjnej przy Krajowej szkole kupieckiej w Białej.

Uczenice, które nie mają wyżej wymienionego wykształcenia, mogą być przyjęte na podstawie egzaminu wstępnego z języka polskiego i niemieckiego, rachunków, geometrii, geografii, fizyki i historii naturalnej w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowej szkole wydziałowej.

Do szkoły mogą być także przyjęte prywatystki, które nie uczęszczają na naukę szkolną, lecz zdają z końcem każdego roku szkolnego egzamin. Prywatystka oprócz należnych opłat, przepisanych dla uczennic zwyczajnych, ma złożyć przed każdym egzaminem takse egzaminacyjną w kwocie 48 K.

Do **klasy drugiej** przyjmuje się uczennice, które wykazą się

ukończeniem z dobrym postępem klasy pierwszej tutejszego zakładu lub innej podobnie urządzonej publicznej szkoły handlowej.

Przy pierwszym wpisie ma każda uczenica złożyć wpisowe w wysokości 8 K. Każda zaś bez wyjątku składa co roku 4 K jako datek na środki naukowe. Czesne wynosi 80 K rocznie i ma być wniesiona w dwóch ratach z góry (połowa do 15. października, druga połowa między 1. lutym a 15. marca. Raz wpłaconych opłat szkolnych nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

C) Jednoroczny kurs handlowy żeński.

Wpisy uczenie na kurs oraz egzamina wstępne i poprawcze odbędą się jak w dwuklasowej szkole kupieckiej.

Warunki przyjęcia na kurs są następujące:

a) ukończenie 14 lat życia w roku kalendarzowym, w którym uczenica zapisuje się na kurs;

b) ukończenie z dobrym postępem 3 klas szkoły wydziałowej, licealnej lub średniej;

c) uczenice które nie mają wyżej wymienionego wykształcenia, mogą być przyjęte na podstawie egzaminu wstępnego z języka polskiego i niemieckiego, rachunków, geografii i nauk przyrodniczych w zakresie nauk udzielanych w 3-klasowych szkołach wydziałowych. Taksa za egzamin wstępny wynosi 24 K.

Wpisowe na kurs wynosi 10 K i ma być złożony przy wpisie, zaś opłata szkolna 10 K miesięcznie. Za naukę języka francuskiego płaci się 15 K rocznie, która to kwota może być rozłożona na trzy raty po 5 K.

Rok szkolny rozpocznie się dnia 6. września 1917.

Uczenice zamiejscowe tutejszego Zakładu mogą znaleźć umieszczenie za niską opłatą w klasztorze św. Hildegardy w Białej.

D) Szkoła kupiecka uzupełniająca koedukacyjna.

Wpisy odbędą się dnia 7. do 15. września 1917. od godziny 4 do 6 popołudniu oraz 13. i 14. września od godziny 6 do 7 wieczorem.

Do klasy pierwszej, przyjmje się uczniów i pomocników handlowych bez względu na płeć, którzy:

1. po odbyciu 6 letniej obowiązkowej nauki szkolnej wykazać się świadectwem uwolnienia ze szkoły co najmniej 4-klasowej lub świadectwem innej szkoły, które w myśl ustawy krajowej zastępuje świadectwo uwolnienia z 4-klasowej szkoły ludowej z 6 letnią nauką obowiązkową;

2. albo ukończyli z dobrym postępem naukę w ogólnej szkole dopełniającej;

3. albo przy egzaminie wstępnym okazać wiadomości odpowiadające warunkom pod 1. lub 2.

Do **klasy drugiej** przyjmuje się uczniów i uczennice, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę przygotowawczą przy szkołach przemysłowych uzupełniających lub III. klasę szkoły średniej albo wydziałowej.

Do **klasy trzeciej** przyjmuje się uczniów i uczennice, którzy ukończyli z dobrym postępem klasę poprzednią szkoły kupieckiej uzupełniającej.

Nauka w szkole kupieckiej uzupełniającej koedukacyjnej odbywa się w poniedziałki, wtorki, środy i piątki od godziny 6 minut 10 do godziny 7 minut 50 wieczorem.

Każdy uczeń i uczennica szkoły uzupełniającej ma przy pierwszym przyjęciu złożyć taksę wstępną w wysokości 2 K i corocznie 2 K jako datek na środki naukowe. Od opłat tych należytości nie uwalnia się nikogo.

Nauka w szkole uzupełniającej koedukacyjnej jest bezpłatna. Przybory szkolne otrzymują uczniowie i uczennice za darmo.

Rok szkolny rozpocznie się dnia 17. września 1917.

E] 6-miesięczny kurs zawodowy dla dorosłych.

Celem kursu zawodowego jest podanie osobom dorosłym bez względu na płeć, zwłaszcza mającym już zajęcie praktyczne, tego wymiaru wiedzy handlowej, jaka im przy wykonywaniu prac kantorowych, ksiązkowaniu i obliczaniu może być potrzebna.

Kurs trwa 6 miesięcy, t. j. od 1. października do końca marca. Przyjęty może być każdy, kto ukończy 17. rok życia i wykaże się wykształceniem przedwstępnem, podlegającym uznaniu Dyrekcyi.

Frekwentanci i frekwentantki po ukończeniu tego kursu mogą przystąpić do egzaminu końcowego ze wszystkich lub poszczególnych słuchanych przedmiotów.

Taksa egzaminacyjna wynosi od przedmiotu 12 koron.

Uczestnikom kursu przysługuje prawo dowolnego wyboru

przedmiotów. Program wykładów jest tak ułożony, że każdy z uczestników może uczęszczać na wszystkie działy.

Opłata za naukę wynosi od godziny w tygodniu za cały kurs 7 koron. (Np. opłata za 4 godziny buchalteryi w tygodniu wynosi 28 koron za cały kurs).

Wszelkie opłaty uiszcza się z góry przy wpisie. Raz złożonych opłat nie zwraca się pod żadnym warunkiem.

Plan nauki obejmuje następujące przedmioty :

1. Buchalterya : a) część pierwsza dla początkujących : teoria i praktyczne zastosowanie buchalteryi pojedynczej i podwójnej w interesie handlowym ; tygodniowo godzin 4. b) część druga, przeznaczona dla frekwentantów, którzy się już zaznajomili z teorią buchalteryi podwójnej, obejmuje działy specjalne ; tygodniowo godzin 4.
2. Korespondencya polska i prace kantorowe ; tygodniowo godzin 2.
3. Korespondencya niemiecka i prace kantorowe ; tygodniowo godzin 2.
4. Rachunki kupieckie ; tygodniowo godzin 4.
5. Nauka o handlu i weksłach ; tygodniowo godzin 2.
6. Stenografia polska ; tygodniowo godzin 3.
7. Stenografia niemiecka ; tygodniowo godzin 3.
8. Towaroznawstwo ; tygodniowo godzin 2.

Wykłady odbywać się będą w godzinach, które Dyrekcya oznaczy po porozumieniu się ze słuchaczami.

Uwaga. Wiadomości o postępach i zachowaniu się uczniów zasięgać mogą P. T. rodzice względnie opiekunowie codziennie w sali konferencyjnej podczas wielkiej przerwy od godziny 10 minut 10 do godziny 11 minut 10.

Dyrektor przyjmuje strony codziennie, z wyjątkiem niedziel i świąt, rano od godziny 11—12 i popołudniu z wyjątkiem soboty od 5—6.

Wszelkie korespondencye uprasza się wysyłać pod adresem : Dyrekcya Krajowej szkoły kupieckiej w Białej, ul. Cesarza Wilhelma 1. 28.

W Białej, dnia 28. czerwca 1917.

DYREKCJA.